

Genusvetenskap
Södertörns Högskola
VT 2004

”En haj bet av mitt ben”
- en studie i amputerade mäns maskulinitetskonstruktion

Linn Sandberg
C-uppsats i Genusvetenskap
Handledare: Sara Rastbäck

Innehållsförteckning

INLEDNING	3
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR:	4
TIDIGARE FORSKNING	4
TEORI	7
<i>Maskulinitet</i>	7
<i>Handikapp</i>	8
<i>Förhandling, Förkastande och Fortsatt Förtroende</i>	8
<i>Diskurs och diskursanalys</i>	9
METOD OCH MATERIAL	11
<i>Jag gör materialet – om självreflexivitet och situerad kunskap</i>	11
<i>Varför intervjuer?</i>	12
<i>Hur har jag intervjuat?</i>	13
<i>Hur har jag analyserat?</i>	14
ANALYS	15
MOGNAD	16
<i>Ödmjukhet, förståelse, familj</i>	16
<i>Homosociala relationer</i>	18
ARBETE	19
FIGHTERN	21
<i>Motstå motgång och vägra "tycka-synd-om"</i>	22
<i>Fightern som accepterar eller "inte bryr sig"</i>	23
KROPPEN OCH DE ANDRA	25
SPORT	28
DEN HETEROSEXUELLA RELATIONEN	30
AVSLUTANDE DISKUSSION	33
KÄLLFÖRTECKNING:	36

Inledning

Det här är en uppsats som befolkas av både normen och *den andre* och det är just detta som gör den så intressant. Att skriva en uppsats handlar för mig om att synliggöra, och spotta det *naturliga, riktiga* och *självklara* i ansiktet. Därför handlar den här uppsatsen om amputerade män och om hur det är att vara norm och icke-norm på samma gång.

Maskulinitet är ett viktigt område för genusvetenskapen och för feminismen då jag anser att det är nödvändigt att problematisera även konstruktionen av män och maskulinitet. Judith Butler hävdar i *Gender trouble* att feminismen måste ifrågasätta kvinnan som feminismens naturliga subjekt, och det är här jag menar att studien av maskulinitet kommer in.¹ Att det var amputerade män och deras maskulinitet som blev uppsatsens fokus beror just på hur de som i vissa avseenden avviker från hegemonisk maskulinitet kan innebära ett ifrågasättande av maskuliniteten som enhetlig, universell och framförallt naturlig.

Vad som blir tydligt när man tar del av övergripande forskning kring handikapp är att den har väsentliga likheter med genusforskningen ur flera hänseenden och jag menar att min studie av amputerade män blir intressant just på grund av de många gemensamma beröringspunkterna mellan disciplinerna. Inledningsvis skrev jag om den amputerade mannen som *Den andre* och jag menar att denna tanke som är att betrakta som ett feministiskt fundament, sprungen ur Simone de Beauvoirs tanke om kvinnan som *den andra*, har relevans även för förståelsen av konstruktionen av handikapp.² Vidare har viktiga politiska krav formulerade av kvinnorörelsen som "det personliga är politiskt" relevans även för handikappade. Kritiken mot uppdelningen privat/offentligt rör både kvinnor och handikappade då man i båda fallen begränsats till det privata.³ Handikappforskning och genusvetenskap har båda vuxit fram som emancipatorisk forskning, något jag vill betona som en viktig del i min uppsats och tillika ett tecken på hur disciplinerna har mycket att ge varandra.

Uppsatsen bygger på intervjuer med fyra amputerade män. Då jag jobbar som sjukvårdbiträde har jag kommit i kontakt en hel del med amputerade och har därmed en viss kunskap om detta vilket gjorde att jag ansåg det lämpligt att intervjua just amputerade. Jag har sökt upp informanterna genom att kontakta handikapporganisationer och rehabiliterings- och sjukgymnastikenheter och att jag endast intervjuat fyra personer beror på att jag velat göra djuplodande intervjuer och komma nära mina intervjupersoner. Uppsatsen ska ses i ett kvalitativt och etnografiskt perspektiv och framför allt har den som syfte att vara utforskningsorienterad till sin karaktär, vilket jag återkommer till i metod-avsnittet.

¹ Butler (1990) s.9

² Wendell (1996) s.60

³ Cameron & Swain (1999) s.77 och Shakespeare (1999)s.48

Innan vi ger oss i kast med att syna maskulinitetskonstruktionen vill jag säga något om allt som uppsatsen inte kom att handla om. Uppsatsen bygger på historier om upplevelser av att vara amputerad, men då intervjuerna var öppna så kom det även att bli berättelser om att råka ut för en olycka, om sjukvården och rätten till hjälp. Det handlade om handikappolitik, om viljan att saker ska förändras och att människor ska upplysas så att förståelse uppstår. Historierna handlar om oerhört många aspekter av att vara människa, om sorg och glädje, aspekter vilket av naturliga utrymmes- och begränsningsskäl inte kan få fritt spelrum i min uppsats. Jag vill dock påpeka detta för att påminna om det personliga och individuella i varje historia jag fått berättad för mig, och samtidigt tacka männen som gjort min uppsats möjlig genom sin delaktighet.⁴

Syfte och frågeställningar:

Uppsatsen huvudsakliga syfte är att studera hur män förhåller sig till att utgöra norm och icke-norm på samma gång. Jag syftar till att undersöka hur maskulinitet formuleras och omformuleras hos fyra män som amputerats, hur man genom narrativ begripliggör sin maskulinitet och utifrån vissa diskurser möjliggör en viss typ av maskulinitet. Mina frågeställningar är:

- Hur talar de amputerade männen om sig själva och sina upplevelser av att vara amputerade?
- Vad väljer man att prata om, vad upplevs som centralt ?
- Talar man om upplevelser av konflikten mellan diskurserna kring hegemonisk maskulinitet och handikapp och hur söker man lösa denna konflikt?

Syftet med denna uppsats är inte att försöka teckna en enhetlig och beständig bild av en viss typ av maskulinitet- den amputerade mannens. Maskulinitet är ingen roll att spela, ingen dräkt man iklär sig, och inte heller den amputerade mannen är en beständig maskulinitet. Därför skall inte den konstruktion av maskulinitet som jag försöker skönja betraktas som sådan. Jag har utgått från att männen jag intervjuat delar upplevelser på grund av avsaknaden av en kroppsdel men jag har trots detta försökt utskilja hur olika dimensioner av maskulinitet samspelar och hur motsättningsfulla diskurser utgör männens identitet.

Tidigare Forskning

Innan vi inriktar oss på min studie presenterar jag kortfattat hur forskningsläget ser ut rörande området för min studie. Då min uppsats är genusvetenskaplig är det främst maskulinitetsforskningen som är det fält som berör mitt arbete, men även handikappforskning har betydelse för mig. Då både maskulinitetsforskning och handikappforskning, trots att de är relativt nya discipliner, spänner över en mängd områden kommer jag här främst presentera den tidigare forskning som specifikt berör det min studie behandlar, det vill säga

⁴ Av respekt för männen väljer jag att omväxlande kalla dem för intervjupersoner då jag upplever att "männen" som ständig benämning kan fungera som förminskande. Dessutom använder jag benämningen intervjupersonerna för att undvika förvirring i mening där det språkliga "man" som neutralt subjekt används.

maskulinitet och handikapp. Då jag dock har funnit intressanta likheter i konstruktionen av genus och handikapp och hur man inom forskningen diskuterat dessa begrepp kommer jag även kort vidröra diskussioner inom handikappforskning.

Tom Shakespeare skriver i "When is a man not a man? When he is disabled" att forskningen kring genus och handikapp är bristfällig, en del finns skrivet om kvinnor och handikapp men att den handikappade mannen som just man är frånvarande som forskningsområde.⁵ Även idag, fem år senare, är det lilla som finns skrivet i artikelform.

En av de viktigaste ingångarna till min undersökning har varit Thomas J. Gerschick & Adam S. Millers studie av fysiskt handikappade män och hur de söker hantera sin situation efter att ha handikappats av sjukdom eller olycka.⁶ Gerschick & Miller tar fasta på den konflikt som finns mellan diskurser om hegemonisk maskulinitet och handikapp, och visar på mönster för hur männen i studien söker hantera denna konflikt. Gerschick & Millers viktigaste bidrag till min forskning är förståelsen för hur männen själva är aktörer och medskapande till konstruktionen av maskulinitet. Dessutom har min förståelse hur de olika strategierna avgör konflikten mellan diskursernas betydelse och inverkan kommit delvis ur Gerschick & Millers slutsatser. Då jag ämnar använda mig av Gerschick & Millers resultat, tre mönster eller strategier kring maskulinitet och handikapp, i min egen analys kommer jag att återkomma till denna studie i teoriavsnittet.

Andra vars studier utgjort inspiration till min uppsats är Paul McIlvenny och Myra J. Hird & Terry O'Neill. McIlvenny är den som betytt mest för min förståelse för den handikappade maskulina kroppen. McIlvenny konkluderar att den handikappade kroppen, trots försök att anpassa sig till hegemoniska ideal genom att ställa sig i relation till maskulina signifikanter, hotar destabilisera både hegemonisk maskulinitet och *ableist society*⁷ genom att visa att ingen av dessa hegemonier är universella och självklara.⁸ Hird & O'Neill är de som tydligast har varit vägledande i min förståelse av handikappad maskulinitet som marginaliserad gentemot andra maskuliniteter genom att diskutera den dubbla marginalisering som homosexuella handikappade män utsätts för. Gemensamt för Shakespeare, McIlvenny och Hird & O'Neill är att de alla kommer till slutsatsen att handikappad maskulinitet som marginaliserad destabiliserar en hegemonisk maskulinitet och visar på den falska premiss, som enhetlig och stabil, på vilken

⁵ Shakespeare (1999) s.48f

⁶ Gerschick & Miller (1995)

⁷ *Ableist society* och *ableism* är begrepp som kommer återkomma i min uppsats. Ableism syftar till uppdelningen handikappade och icke-handikappade kroppar och där normen är det naturliga och det handikappade det avvikande. Normen om den icke-hindrade kroppen underordnar och förtrycker följaktligen den handikappade kroppen. Able society syftar till det samhälle som bygger på ableist normer. (Se Davis 1995: 1-22) Jag kommer använda mig av det engelska ordet då jag inte uppfattar att det finns en fungerande svensk term

⁸ McIlvenny (2002) s.119

hegemonisk maskulinitet bygger. Dessa slutsatser är fundamentala för min teoretiska hållning gentemot maskulinitet.

Det som ytterst skiljer min studie från tidigare forskning och som gör den intressant är att jag har haft öppna intervjuer. Det vill säga jag har låtit männen styra intervjun och varit lyhörd för vad de funnit centralt kring upplevelsen att vara amputerad. Frågor om manlighet och maskulinitet har inte väglett min intervju vilket har en forskningsgrundad orsak. En aspekt av maskulinitet är att den utgör normen och min uppfattning att normen som det privilegierade ofta undanslipper kategorisering. Därför vill jag se hur man pratar om sig själv främst för att jag velat se ifall manlighet uttryckligen betonas. Att inte tala i termer av manlighet och maskulinitet betyder dock inte att maskulinitet inte spelar roll.

Genusvetenskapen och handikappforskningen har intressanta beröringspunkter, och en av dem som jag ser som betydelsefull och intressant för mitt arbete är diskussionen kring funktionshinder/handikapp kontra kön/genus. Uppdelningen i funktionshinder/handikapp är en del av en handikappforskning (och aktivism) som söker implementera den så kallade "sociala modellen". Denna modell ser handikappet som en samhällsprodukt, det vill säga det är samhället som handikappar. Modellen man vill frånga, den "individuella modellen", individualiserar handikappet, läkarvetenskapen gör handikappade till objekt, och gör handikappet till handikappades problem.⁹ Funktionshinder (impairment) syftar alltså till avsaknaden av kroppsdel eller en defekt funktion av kroppen medan handikapp (disability) syftar till de begränsningar som människor med funktionshinder utsätts för på grund av ett ickeanpassat samhälle. I likhet med hur man inom genusvetenskapen har debatterat uppdelningen kön/genus menar man att funktionshinder här betraktas som bakomliggande "[...] impairment becomes a fixed surface onto which disability is projected by 'culture'."¹⁰ Kön och funktionshinder betraktas som reella och grundade i biologin medan genus och handikapp förstås som sociala. Kritiken handlar alltså om hur det skapas falska begreppspår, mellan funktionshinder/ handikapp respektive genus/kön, och att båda delarna i paren är sociala konstruktioner.

Poststrukturalistiska diskussioner om användandet av handikapp liknar vidare mycket diskussionen om användandet av begreppet kvinna inom genusforskningen. Att använda sig av benämningen handikappad är komplicerat då den bygger på en falsk ontologi, om handikappade som *verklig* och homogen grupp. Likväl fyller benämningen en funktion i politiska syften för att ställa kollektiva krav och utgöra en "kritisk massa" på samma sätt som kvinna och systerskap blir en politisk nödvändighet i feminismen.¹¹

⁹ Översatt från engelskans "social model" och "individual model" från; Barnes m.fl. "Understanding disability" i *Exploring Disability* (1999)

¹⁰ Corker & French (1999) s.3

¹¹ Ibid. s.9

Med dessa diskussioner som bakgrund intar jag samma ståndpunkt som när det gäller genus. Jag menar att det inte är möjligt att se till en dels biologisk grund och dels en social grund till handikapp utan att de är sammansnärjda och inte kan särskiljas i konstruktionen.¹² Jag talar därför om handikapp, inte funktionshinder kontra handikapp, och när jag använder mig av handikapp syftar jag till en existerande diskurs. Jag återkommer till handikapp som social konstruktion i teoriavsnittet.

Teori

I detta avsnitt redogör jag för teoretiska synsätt och grundläggande teoretiska begrepp som spelat roll för min analys. Teorin reflekterar så väl ontologiska och epistemologiska antaganden som den teori som fungerat som mer handfasta verktyg i min analys. Inledningsvis kommer jag diskutera min förståelse av maskulinitet för att vidare diskutera teoretiska antaganden om handikapp. Jag kommer sedan uppehålla mig vid den modell som jag använder mig av för att förstå interaktionen mellan handikapp och maskulinitet för att i det avslutande stycket behandla diskurs och diskursanalys som teori.

Maskulinitet

Att tala om innebörden i maskulinitet är mycket svårt då maskuliniteten enligt mitt synsätt inte kan betraktas som en stabil och enhetlig kategori. Maskulinitet berör ytterst vad det innebär "att vara man" men som O'Neill och Hird påpekar är det ett projekt som ständigt måste arbetas på och igenom.¹³ Grundantagandet är således: att maskulinitet på samma sätt som genus är en konstruktion. Som Connell uttrycker det är maskuliniteten en "[...] konfiguration av praktiken, samtidigt placerad i en rad olika relationsstrukturer."¹⁴ Det vill säga maskulinitet konstrueras genom praktiker relationellt och kontextuellt. Följaktligen är maskuliniteten "motsägelsefull och splittrad". Maskulinitet är alltså en produkt av relationer, och dessa relationer bygger på makt.

Hegemoni används för att förklara ett dominansförhållande. Det är en dynamik som verkar för att upprätthålla en härskarposition. Connells *hegemoniska maskulinitet* är att betrakta som den maskulinitet som garanterar patriarkatets upprätthållande. "Hegemonisk maskulinitet är ingen låst karaktärstyp" och makten hos den hegemoniska maskuliniteten behöver inte nödvändigtvis sammanfalla med individers makt och auktoritet.¹⁵ Snarare är det en idealtyp som är stadd i förändring beroende på vad som är den bästa formen för att bevara positionen i ett genusmönster. I min analys kommer den hegemoniska maskuliniteten vara den norm för maskulinitet som jag förutsätter att mina intervjupersoner förhåller sig till. Connells term

¹² Wendell (1996) s.35

¹³ Hird & O'Neill (2001) s.204

¹⁴ Connell (1995) s.97

¹⁵ Ibid. s.100

delaktighet förklarar detta, att ingen man kan undgå att vara en del av maskuliniteten och att man alltid har en relation till maskulinitet då man drar fördel av att maskuliniteten är överordnad feminitet.¹⁶

Hegemonisk maskulinitet är i min uppsats dessutom knuten till begreppet marginalisering, vilket spelar en betydande roll i mitt arbete då mitt grundantagande är att männen i min studie befinner sig i en marginaliserad position i relation till hegemonisk maskulinitet. Marginalisering är ett sätt att visa på maskuliniteternas hierarkiska karaktär. Den marginalisering som män med handikapp utsätts för handlar främst om osynliggörande och ignorans av deras specifika upplevelser och erfarenheter. Tidigare forskning förklarar handikappade mäns marginalisering dels med den rådande diskursen om maskulinitet, den hegemoniska maskuliniteten, som antagonistisk den rådande diskursen om handikapp. Detta då den förra bygger bland annat på styrka och självständighet medan den senare bygger bland annat på svaghet och beroende.¹⁷ Dessutom förklaras marginaliseringen även bero på den dominerande föreställningen om en ensam sammanhängande maskulinitet. Den hegemoniska maskuliniteten är konstruerad som den universella och enda möjliga maskuliniteten, vilket implicerar marginalisering för de som inte överrensstämmer med denna enda möjliga.¹⁸

Handikapp

Då jag gör antagandet att alla intervjupersonerna tvingas förhålla sig till en diskurs om handikapp, oavsett om man uppfattar sig som handikappad eller ej, tänkte jag kort redogöra för hur jag betraktar handikapp. Hela uppsatsen bygger på socialkonstruktivism och följaktligen blir också handikapp förstådd som konstruerad. Handikapp är en historiskt konstruerad diskurs, ständigt kopplad till begreppet normalitet. Konstruktionen av handikapp ingår i en maktordning där det som konstrueras som den handikappade kroppen ständigt måste studeras och övervakas i enlighet med Foucaults beskrivningar av kontroll och övervakning av kroppen.¹⁹ "In the process of disabling people with disabilities, ableist society creates the absolute category of disability" hävdar Davis och jag ansluter mig till det synsätt som kommer till uttryck hos Davis att det är det normativa icke-handikappade som handikappar och att den handikappade är skapad som en fast enhetlig kategori på falska premisser.²⁰

Förhandling, Förkastande och Fortsatt Förtroende

Antagandet om en inneboende konflikt mellan handikapp och maskulinitet har föranlett behovet av teoretiska förklaringsmodeller till hur man hanterar denna konflikt. Gerschick & Miller presenterar i "Coming to terms: on masculinity and physical disability" (1995) tre mönster för hur männen i undersökningen

¹⁶ Ibid. s.103

¹⁷ Gerschick & Miller (1995) s.185

¹⁸ Hird & O'Neill (2001) s.205

¹⁹ Davis (1995) s.2

²⁰ Ibid. s.7

hanterar den hegemoniska maskulinitetens krav och sin situation. De tre mönstren eller strategierna är *reliance*, *reformulation* och *rejection*, och de tre R:en har jag valt att översätta till tre F i min undersökning; strategierna heter *Förhandling*, *Förkastande* och *Fortsatt Förtroende*.²¹ Jag ska kort förklara vad de olika strategierna står för samt diskutera varför de är fruktbara i min analys.

Liksom Gerschick & Miller menar jag att männens berättelser inte kan förstås enbart utifrån en av strategierna utan att man använder sig av olika strategier i varierande utsträckning och att strategierna dessutom inte kan betraktas som strikt åtskiljda och stabila då de i många fall går in i varandra.²² Den första strategin Förhandling (Reformulation) innebär att man använder sig av hegemoniska maskulinitetens normer i viss uträkning, men att man fyller dessa normer delvis med nytt innehåll genom att omformulera normerna för att passa den egna situationen.²³ Förhandling innebär dock att man fortfarande förhåller sig till maskulinitets ideal, man ligger alltså i viss mån nära Fortsatt Förtroende. Fortsatt förtroende är den strategi där mannen i större utsträckning än hos den som Förhandlar beror på hegemoniska maskulinitetsideal. Man försöker, som Connell uttrycker det, "fördubbla ansträngningarna att fylla den hegemoniska standarden."²⁴ Förkastande är den strategi som innebär ett avståndstagande från vad som uppfattas som hegemoniska maskulinitetsideal. Detta kan innefatta ett anammande av helt nya ideal samt ett ifrågasättande av hegemoniska maskulinitetsnormer. Man betraktar samhällets uppfattning av maskulinitet som problemet, inte sig själv. Detta sker med hjälp av alternativa diskurser formade bl.a. av kvinnorörelsen och handikapprörelsen.

Dessa strategier uppfattar jag som fruktbara dels för att de tillvaratar ett aktörskap hos männen. Konstruktionen av maskulinitet uppfattas då inte enbart som strukturella processer ovanför människans huvuden utan som ett görande som sker hos den enskilde individen. Vidare är strategierna intressanta att använda i min analys då de kan få en delvis annan innebörd än hos Gerschick & Miller på grund av att jag inte fokuserar min intervju kring maskulinitet och manlighet, utan tittar på hur man talar om sig själv mer allmänt.

Diskurs och diskursanalys

Begreppen diskurs och diskursanalys har en central roll i min uppsats och därmed är det nödvändigt att diskutera dessa begrepp. Valet att diskutera diskursanalys som ett teoretiskt förhållningssätt och inte enbart som ett metodologiskt grepp grundar jag på den ståndpunkt som framförs av Winther-Jørgensen & Phillips; att diskursanalysen inbegriper ontologiska och epistemologiska premisser som måste förstås för att förstå

²¹ Jag kommer att skriva dessa begrepp med stor bokstav genom uppsatsen för att visa på hur jag använder dem som analytiska kategorier

²² Gerschick & Miller (1995) s.187

²³ Ibid. s.187-191

²⁴ Connell (1995) s.81

vilken kunskap man skapar vid analyserandet av sitt material.²⁵ Först ska jag redogöra för min uppfattning av diskurs för att sedan presentera några diskursanalytiska begrepp som jag använder mig av i uppsatsen och slutligen diskutera min syn på identitetskonstruktion.

Att ordet diskurs har en central betydelse i min uppsats beror på den språkvetenskapliga utgångspunkt jag antar. "Språket är [...] inte bara en kanal varigenom information om bakomliggande sinnestillstånd eller beteenden förmedlas [...]", utan språket konstituerar verkligheten, den sociala världen.²⁶ Diskurs innebär således det mönster som språket utgör, diskurs är ett språkssystem. Men som Foucault använder diskurs är det likafullt "hela den praktik som frambringar en viss typ av yttranden [...]".²⁷ Således är diskursen inte enbart språk utan innefattar alla sociala praktiker. Där ligger också diskursens föränderliga natur, genom användandet av diskurser sker ständigt en förändring av dem. Inget är ständigt fastslaget i språket.²⁸

Min utgångspunkt är en diskursteoretisk uppfattning av diskursanalysens syfte som "[...] att kartlägga de processer där vi kämpar om hur tecknens betydelse ska fastställas och där vissa betydelsefixeringar blir så konventionaliserade att vi uppfattar dem som naturliga."²⁹ Mitt teoretiska förhållningssätt skiljer sig dock en aning från den renodlade diskursteorin, som ser till det strukturella och de överordnande i diskurserna, då jag i detta arbete är mer inriktad på människors användning av diskurser, som "situerade sociala praktiker".³⁰ Jag kommer dock i uppsatsen använda mig av diskursteorins föresats att vissa "privilegerade" tecken är centrala i en diskurs och att andra tecken struktureras och relateras utifrån denna centrala punkt. I min analys rörande identiteter kommer jag att benämna detta privilegierade tecken för *mästersignifikant*. De signifikanter som ordnas kring mästersignifikanten är *moment* och *element* där den senare är de signifikanter som inte fått mening utan är öppna för betydelsefixering. Processen mellan att element blir moment är aldrig riktigt färdig enligt Laclau & Mouffe. I diskursen sker försök till fixering, men betydelseglidningen är ständig. Därmed är mästersignifikanten i stånd att fyllas med nya föränderliga betydelser, och det begrepp jag kommer att använda mig av för att förklara hur begrepp är mottagliga för ny tillskrivning är *flytande signifikant*. Mästersignifikant står för det som är tillfälligt fixerat i diskursen medan flytande signifikant står för det där olika diskurser kämpar om betydelsefixeringen.³¹

Diskursanalysen inbegriper bestämda sätt att betrakta världen utifrån begreppen diskurs och diskursiva praktiker och i min analys av personliga erfarenheter och upplevelser utgår jag alltså från att subjekt är diskursivt skapade. Därmed avvisar jag uppfattningen om att språket reflekterar en inre

²⁵ Winther-Jørgensen & Phillips (2000) s.10

²⁶ Winther-Jørgensen & Phillips (2000) s.16

²⁷ Foucault (1971) s.57

²⁸ Winther-Jørgensen & Phillips (2000) s.18

²⁹ Winther-Jørgensen & Phillips (2000) s.32, om Laclau & Mouffes diskursteori. (Författarnas kursivering)

³⁰ Ibid. s.105

psykologisk verklighet hos människor. Istället utgörs identiteten av diskurser och jaget är följaktligen inte en stabil och autonom enhet utan fragmenterad och instabil "eftersom de konstrueras genom en mängd motsägelsefulla och ofta antagonistiska diskurser".³² Jag kommer betrakta identiteternas konstruktioner som en relationell process. Det vill säga man definierar vad man är utifrån vad man inte är, och alltså tar man hjälp av motdiskurser för att skapa en identitet. Jag kommer även använda mig av begreppet narrativ i min diskursanalys, vilket även det har en teoretisk grund. Narrativ som del i analysen kommer jag dock diskutera vidare under metodavsnittet när det metodologiska i diskursanalys berörs.

Metod och material

Det material som legat till grund för min analys har varit transkriptioner av intervjuer. Intervjuerna med fyra män som amputerats har genomförts under en fyra veckors- period, varav två genomfördes i intervjupersonens hem, en på intervjupersonens arbetsplats och en på ett kafé. I detta avsnitt ämnar jag diskutera uppkomsten av min empiri och om självreflexivitet. Jag kommer även att diskutera avgränsningar, val av metod, och intervjuernas genomförande. Avslutningsvis kommer jag med begreppet narrativ som utgångspunkt resonera kring hur analysen gått till.

Jag gör materialet – om självreflexivitet och situerad kunskap

Min ingångspunkt i detta arbetet har varit att kunskap är situerad. Alltså, kunskap uppkommer i ett specifikt sammanhang och detta sammanhang måste beaktas för att kunna förstå den kunskap man nått.³³ I enlighet med den kvalitativa forskningen och i linje med genusvetenskapliga ideal vänder jag mig emot positivistiska vetenskapsideal om objektivitet och sanning med stort S. Därför anser jag att det är ytterst centralt att jag som forskare reflekterar över vilken betydelse jag själv haft, vilken roll jag spelat för det som sagts i intervjusituationerna och det slutsatser jag kunnat dra utifrån det.³⁴

Reflexiviteten är något som jag inte enbart betonat under intervjuandet utan även i transkription, analys och skrivande. Jag uppfattar inte intervjuerna som att jag enbart tar del av intervjupersonernas upplevelser, utan att uppsatsen är en gemensam verklighetskonstruktion.³⁵ Det ligger en dubbelhet i att studera människor. Intervjuandet innebär ett möte, ett närmande där jag söker förståelse för hur andra upplever och konstruerar sin livsvärld. På samma gång kräver arbete med intervjuerna och analysen av dem att jag distanserar mig. "[U]ndersökningen kräver och skapar avstånd" skriver Billy Ehn och Barbro Klein och att studera sin egen kultur och människor som man kan stöta på var dag kräver ett

³¹ Ibid. s.35f

³² Winther-Jørgensen & Phillips (2000) s.106

³³ Kvale (1997) s.47

³⁴ Widerberg (2002) s.31

³⁵ Ehn & Klein (1994) s.79

medvetet förfrämlingande.³⁶ Under intervjuerna har jag bemödat mig att ”inte förstå”, det vill säga jag har försökt att bortse från de gemensamma kulturella koder vi delar och ställt mig frågande inför den implicita kunskapen som jag normalt sett kanske skulle tagit som förgiven. På samma sätt har jag i analysen försökt koda de diskurser som trängs i männens tal och fråga mig hur man kan förstå dem. Jag har alltså vinnlagt mig om tillräcklig distans mot mina intervjupersoner, så att jag kan se på dem med en ”främmandes” ögon och objektifiera, och att samtidigt bibehålla respekten för männen som subjekt.

Att vara reflexiv är också att vara källkritisk och när det gäller mitt material är det främst två aspekter av mitt material som är värda att uppmärksamma, känslor och makt.³⁷ Mina känslor har växlat under arbetets gång, från rädsla till känslor av intimitet och samförstånd. De känslor som dock påverkat frambringandet av mitt material är de att känna sig dum och naiv och i vissa fall rädd för att vara plump och såra. Dessa känslor upplevde jag främst då jag frågade saker som kunde betraktas som uppenbara eller redan besvarade, men även när vissa ämnen som jag upplevde som känsliga uppkom. Detta gjorde att jag kände att jag inte vågade gräva djupare trots att jag kände att det kunde vara intressant och fruktbart. Materialet kan alltså ur vissa hänseenden betraktas som begränsat av mina känslor.

Makt är ytterligare en aspekt som påverkat skapandet av materialet.³⁸ Maktsituationen i mötet med informanterna är mångbottnat och i egenskap av intervjuare hade jag kontroll över situationen i många hänseenden. Framför allt var det jag som kunde välja att styra var intervjun skulle hamna. Ett sätt att undvika att jag definierade situationen och sättet att tala var att hålla intervjun väldigt öppen, och mina frågor utgick så mycket som möjligt från männens eget tal. Det vill säga, jag använde mig av deras uttalanden och sätt att uttrycka sig i frågorna.

Varför intervjuer?

Samtalet är ett centralt sätt att förvärva kunskap och hur forskningsintervjun skall fungera som samtal och dialog med syfte att ”erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening.”³⁹ Detta är min utgångspunkt och min motivering till varför jag valt att arbeta med intervjuer. Gerschick och Miller påtalar i sin undersökning problemen med att komma åt identitetshanterande genom intervjuer, men för att kunna komma åt subjektiva upplevelser och erfarenheter

³⁶ Ibid. s.77

³⁷ Då jag som jag betraktar kunskap som situerad har även platsen för intervjuens genomförande betydelse för materialet. Jag har därför reflekterat över platsen påverkan och frågat mina intervjupersoner om upplevelser av platsen. Jag uppfattar dock inte att materialet måste förklaras med speciella referenser till platsen och lämnar därför denna diskussion.

³⁸ Min ståndpunkt har varit att alla relationer är maktpregnanta, men att denna makt inte är statisk och konstant utan att den verkar i flera olika riktningar. Könsmakt är en av maktrelationerna som jag reflekterat över i intervjusituationen. Det är också troligt att jag hade en överordad roll i en maktsituation där jag var den icke-funktionshindre men hur detta skulle ha påverkat är dock mycket svårt att svara på.

³⁹ Kvale (1997) s.13 och 15

har jag sett intervjun som den mest lämpliga metoden.⁴⁰ Min undersökning är dock begränsad och jag betraktar den som explorativ, det vill säga ett bidrag som kan generera ytterligare forskning och diskussion kring pluralismen inom maskulinitetsstudier.

Då jag har ett explorativt förhållningssätt ser jag det inte som ett stort problem att informanterna, de amputerade männen, har en snarlik bakgrund. De är i åldrarna mellan 25-40 år. De är etniska svenskar men kommer från olika platser i Sverige. Två av dem bor för tillfället i Stockholmsområdet. Två är gifta, en är sambo och en ensamstående. Alla tre som lever i relationer har heterosexuella relationer. Den viktigaste skillnaden mellan intervjupersonerna och som utgör en intressant jämförelsepunkt i mitt material är att en av männen amputerades redan som barn medan de andra amputerades i vuxen ålder.

Hur har jag intervjuat?

Tanken med genomförandet av mina intervjuer har varit att formen ska vara så samtalsliknande som möjligt och utgå från en solidarisk princip om att bryta upp den traditionella formen med mig som intervjuare som utfrågare. För att realisera detta har jag valt att ha en så öppen intervjuform som möjligt. Jag har inte haft på förhand bestämda frågor som jag planerat ställa utan har rört mig med tre breda teman som jag ställt frågor utifrån beroende på vad männen själva har valt att fokusera på. På detta sätt menar jag att jag lyckats att i högre utsträckning nå en dynamisk kunskap. Jag har i intervjuerna försökt få männen att tala spontant och fritt och själv bestämma vad man ser som centralt för att få till stånd ett "positivt samspel".⁴¹

Trots att jag använt mig av en form av öppet intervjuande så har ändå viss strukturering förelegat. Struktureringen har jag motiverat dels med att jag velat ställa liknande frågor till männen så att någon slags jämförelse skulle vara möjlig att genomföra. Dels har struktureringen också varit ett sätt att ge männen en startpunkt då det annars kan vara svårt att bara börja tala om sig själv helt obegränsat. Mina teman har varit *förändring*, *relationer* och *kroppen* och dessa teman har jag skapat utifrån det som jag ansett som intressanta aspekter av maskulinitet. Att komma åt mäns erfarenheter av kroppen tycker jag är intressant då den är ett relativt outforskat område, och att mäns kroppsliga erfarenheter också måste spåras för att förstå konstruktionen av kön.⁴² Relationer uppkom som tema utifrån en teoretisk utgångspunkt som diskuterats i teorin om maskulinitet; att identitetskonstruktion är en relationell skapelse, och att detta rör även maskulinitet, som skapas i relation till kvinnor men även i relation till andra män. För att förstå maskulinitet hos männen ville jag därför se hur de talade om relationer och sin omgivning. Vad gäller förändring som det tredje övergripande temat så anser jag att begreppet dels fungerar som disposition för ett narrativ och därtill att det fångar en väsentlig aspekt av maskulinitet; dess instabilitet och pluralism.

⁴⁰ Gerschick och Miller (1995) s.185

⁴¹ Kvale (1997) s.122

⁴¹ MacMullan (2002) s.1

Hur har jag analyserat?

Efter intervjuernas avslutande har jag påbörjat arbetet med att överföra från band till text. Då min analysmetod av texten är diskursanalys valde jag att transkribera texten i sin helhet. Då diskursanalytiskt fokus ligger "[...] på de dynamiska (diskursiva) praktiker varigenom representationer skapas och förändras i olika sociala sammanhang [...] hur diskurser med bestämda ordförråd används i social interaktion" valde jag denna typ av transkription för att se hur språket används i konstruktionen av maskulinitet.⁴³ Ytterligare ett skäl till att transkribera som jag gjorde var att öka möjligheten till intersubjektiv prövning. Genom att kunna delge citat i sin helhet möjliggör jag för läsaren att granska mina tolkningar.

Som poängterats i teoriavsnittet är det sätt jag väljer att tolka intervjumaterialet, det diskursanalytiska angreppssättet, inte enbart en metod utan även ett teoretiskt förhållningssätt, ontologiskt och epistemologiskt. I detta avsnitt ämnar jag redogöra för det lite mer handgripliga arbetssättet som diskursanalysen inneburit; betydelsen av narrativ som jag utgår från i min analys samt hur dekonstruktionen av dessa narrativ gått till.

Med ett poststrukturalistiskt synsätt produceras kunskap i "små narrativa enheter" och den analys jag har gjort har utgått ifrån ett sökande efter narrativ i intervjupersonernas tal.⁴⁴ Narrativ i min analys innebär de berättelser som utgör våra sociala identiteter. Intervjun är berättande av en berättelse och det är utifrån dessa berättelser, narrativ, som vi skapar mening med våra liv och våra identiteter.⁴⁵ Detta är förenligt med min syn på identiteten som fragmenterad där antagonistiska diskurser kämpar om att få herreväldet och fixera identiteten. Jag ansluter mig till detta och menar att det är narrativen som alla på ett eller annat sätt söker förklara "vem jag är", som utgör identiteten hos mina intervjupersoner som amputerade män. Jag gör en analytisk åtskillnad mellan det jag tidigare definierat som diskurs och narrativ genom att betrakta narrativet som den "levda diskursen". Narrativiseringen är ett sätt att strukturera egna upplevelser och erfarenheter för att begripliggöra diskurser och ge mening åt sina identiteter. Narrativet är således länken mellan diskursen och den egna erfarenheten. Narrativet skiljer sig följaktligen från en tematisering då den ser till strukturen på det som sägs, alltså hur det utgör en komponent i dispositionen, och inte enbart berör vad som sägs; innehåll.

Handikapp menar Davis är alltid kopplat till en berättelse, ett narrativ och genom att narrativisera handikapp gör man det till en del av den borgerliga kulturens individualiseringsprojekt. Handikappet blir den personliga tragedin.⁴⁶ Männens jag intervjuat riskerar också genom att narrativisera att

⁴³ Winter- Jørgensen & Phillips (2000) s.119

⁴⁴ Kvale (1997) s.46

⁴⁵ Sociologen Margaret Somers menar att narrativet är ett "en ontologisk förutsättning för vår sociala existens" genom att förelägga oss till en berättelsestruktur begripliggör vi vårt handlande och det som sker. Citerad i Thomas (1999) s.48

⁴⁶ Davis (1995) s. 3

bli en del av detta men det är här min analys fungerar som motvikt. Genom att dekonstruera männens tal kan man visa på det motstridiga i narrativen, hur den konstruktion av identiteten man gör är möjlig, men inte nödvändig.⁴⁷ Dekonstruktionen har inneburit att jag vid läsningen av texten sökt koda texten. Detta har skett på flera olika nivåer samtidigt. Jag har dels sökt efter teman och därefter har jag analyserat hur dessa är uppbyggda. Dessutom har jag analyserat texten genom att leta efter konflikter och "krispunkter" vilket inneburit att jag tittar på ställen i texten där två diskurser möts.⁴⁸ Detta har jag sökt se genom hur man talar det vill säga om man tvekar, avbryter sig eller skrattar men även där man ger uttryck för två till synes motsägelsefulla åsikter.

Analys

I detta avsnitt presenterar jag den analys som jag gjort av empirin. Jag presenterar sex narrativ och diskuterar dem med hjälp av mina teoretiska verktyg. Upplägget är sådant att jag valt att presentera analysen sammanhängande, det vill säga jag växlar mellan att presentera empiriska resultat, det som kan betraktas som belysande exempel för mitt resonemang, och rent analytiska resonemang. I vissa av de narrativ som presenteras har jag valt att göra underrubriker för att underlätta läsningen och synliggöra det mångfasetterade i narrativet.

För att bekanta läsaren med intervjupersonerna vars berättelser utgör mitt material presenterar jag kort lite om dem. Alla männen är benamputerade och tre av männen har amputerats i vuxen ålder på grund av olyckor; trafikolyckor och arbetsplatsolycka. Den fjärde intervjupersonen amputerades som barn på grund av en tumör i benet. Av de jag intervjuat hade den som varit amputerad längst varit amputerad i 14 år och den som varit amputerad kortast tid varit det i ungefär 7 månader. Den som amputerats senast hade dock varit rullstolsbunden tre år innan amputationen på grund av ett skadat ben till följd av en trafikolycka. Två av männen gick med protes medan de andra två hade oläkta sår vilket gjorde att man även tidvis satt i rullstol. Namnen i uppsatsen är fingerade för att garantera intervjupersonerna anonymitet.

Analysen ligger på två nivåer då den dels handlar om att utskilja vad som bildar ett narrativ men även att sedan dekonstruera betydelseerna i narrativet. Att förstå narrativen innebär att förstå hur männen använder sig av olika diskursiva resurser i olika sammanhang och med olika syften. På frågan om vad man betraktar som manligt svarar exempelvis Bengt att det inte finns något speciellt kvinnligt och manligt. Manligt är att ha "kalsonger och inga bröst" och kvinnlighet är att föda barn, i övrigt är det ingen skillnad tycker han. Här använder han sig av en (jäm)likhetsdiskurs om att kvinnor och män är lika, men vid ett annat tillfälle är det en motstridig diskurs som används. När Bengt skrattande visar upp sin nya protes med

⁴⁷ Winther-Jørgensen Phillips (2000) s.51 om subjektet som *överdeterminerad*, det har i princip möjlighet att identifiera sig som vad som helst i en viss situation.

⁴⁸ Ibid. s.122

nylonstrumpa, som protesen ofta täcks med, säger han att han fått ett "fjollben" och att han inte tycker det är manligt. I talet om "kärringbenet" upprättar Bengt en gräns mellan det feminina och det maskulina, vilket alltså är en diskurs oppositionell (jäm)likhetsdiskursen. Andra exempel gäller de frågor jag ställer om handikapp där man dels använder sig av diskurser kring handikapp medan alla männen slår fast att vara amputerad inte är ett speciellt stort handikapp. Det jag diskuterar kring narrativen rör alltså inte främst de svar jag får på explicita frågor om maskulinitet, även om de också används som jämförelsepunkter, utan hur man pratar om sig själv och implicit förhåller sig till diskurser om handikapp och maskulinitet.

Mognad

Ett återkommande narrativ rörande amputationens betydelse för identiteten är det om mognad. Vid flertalet tillfällen kommer just beskrivningen av en mognadsprocess som man känner att man går igenom som människa. Mognad som flytande signifikant fylls med en mängd betydelser, som främst kan sammanfattas som nya personlighetsdrag, men även att få nya värderingar och nya sätt att vara.

Ödmjukhet, förståelse, familj

Micke talar om ödmjukhet och tolerans, och detta är skönjbart även hos de andra som signifikanter som konstruerar narrativet mognad. Man kontrasterar mot ett tidigare jag som präglats av avsaknaden av ödmjukhet och tolerans. Micke menar att han lugnat ner sig, gått från att ha varit väldigt impulsiv till att bli mer eftertänksam. "Gåpåare" och "bulldozer" är sätt Mats och Micke beskriver hur de var tidigare. De menar att de inte väjde för nåt eller någon och sätter det i kontrast till sig själva nu då man tar mer hänsyn och har mer förståelse för andra. För Bengt handlar mognad mycket om nya värden, hur han förr kanske värderade materiella ting, som bilar och hus medan han idag inte bryr sig ett dugg om sådant.

Framför allt så talar man om att se människor på ett annat sätt. Bengt säger: "före olyckan så tror jag, jag har sett tre människor i rullstol i hela mitt liv" och Mats menar att man med visst citattecken runt kunde säga att "jag började se människor istället för hur fort dom sprang". I synnerhet får man förståelse för handikappade, en typ av människor som man tidigare knappast lade märke till och som exempelvis Micke och Bengt menar att de såg främst som förståndshandikappade. Synen på människor, främst handikappade, nu mot förr, knyts till en tidigare okunskap om handikappfrågor och en ökad förståelse idag.

Även för Jesper, som amputerades som barn och vars berättelse inte på samma sätt är strukturerad kring förändring och "före och efter amputationen", finns narrativet om att mogna. Han berättar om att alltid ha haft äldre kompisar och hos honom ligger betoningen också starkt på hur hans specifika erfarenheter under uppväxten, till exempel in och ut på sjukhus, fått betydelse för den han är. Jesper kontrasterar sig mot andra då han berättar om en klasskompis från gymnasiet som aldrig stött på några motgångar och Jesper benämner detta som "trygghetsskada".

Ur diskursanalytiskt perspektiv kan man betrakta detta tal om identiteten som att jaget, mästersignifikanten, blir begriplig med hjälp av element som ödmjukhet, tolerans men framför allt blir identiteten konstruerad utifrån det man inte är. Man är inte längre dominant egoistisk, intolerant och materialistisk. De tidigare elementen som utgjorde jaget har negativa konnotationer medan de nya elementen är positivt präglade. Mognad som begrepp har en positiv innebörd som utveckling mot en ideal identitet, och narrativet mognad som sådant kan betraktas en diskursiv förskjutning identitetsmässigt. Mognad som narrativ och som begripliggörande av identiteten är dessutom ett positionerande mot andra, där mognad handlar om att bli fullvärdig och därmed är den identitet man etablerar mer "hel" och "färdig". Enligt Lacans subjektsuppfattning söker jaget ständigt 'finna sig själv' och narrativet om mognad blir ett sätt att konstruera sig själv som "det sanna jaget".⁴⁹

För två av männen, Bengt och Mats som båda är strax under 40, spelar även faderskap och familj en relativt stor roll i narrativet kring mognad. Båda upplever amputationen som en förändring, av livet och vem man är, och relationerna framställs som förändrade då de upplevs som att de intensifieras och blir tätare. Mats berättar om hur familjen som tidigare bara träffades vid enstaka tillfällen börjar träffas ofta och hur han upplever hur hans relation till flickvännen tätar. De går från att vara två individer till att bli en familj utan barn efter amputationen. Idag har Mats barn vilka han återkommer till vid flertalet tillfällen i intervjun. En del av innebörden i att vara pappa; att sporta med sina barn står dock i konflikt med att vara amputerad, ”det är med sorg i hjärtat [...]kan inte vara tränare på fotbollen eller springa race med dom [barnen] eller ja tävla eller sådana små grejer”. Mats beskriver också hur kompisar faller bort och hur vänskapen med de som blir kvar fördjupas. Familjens roll är av stor betydelse även för Bengts historia. Framför allt är det hur samtalandet med hustrun och inte minst med mamman blivit betydelsefullt för att som Bengt uttrycker det "acceptera". Han säger att han börjat prata med hustrun på ett sätt som han inte haft tid till tidigare. När Bengt som är på väg att bli pappa pratar om att bli pappa är det en snällare och bättre pappa som omtalas, på grund av de nya värderingar som amputationen (och att ha varit med om en olycka) medfört.

Det är Förhandling och till viss del Förkastande av hegemonisk maskulinitet som skett hos männen, och som kommer till uttryck vid betoningen på intimare relationer och sig själv som pappa. Men även det som tidigare nämnts om att respektera och se andra människor är ett tecken på Förhandling. Då jämlikhet och inte minst jämställdhet är norm i vårt samhälle under denna tid så är det för männen önskvärt att relatera sig utifrån denna norm.⁵⁰ Därmed betraktar jag dessa element: relationer, känslor och jämlikhetsideal, som tecken på Förhandling och inte som Förkastande. Den jämlike och "mjuke" mannen blir

⁴⁹ Winter-Jørgensen & Phillips (2000) s.50

⁵⁰ För resonemang kring jämställdhet som norm se Björnberg och Kollind (2003)

en möjlig maskulinitet som renderar viss status, och jag menar att man fortfarande till viss mån etablerar sig själv i relation till en hegemonisk maskulinitet. På samma sätt hävdar jag att faderskapet som element i identiteten är att positionera sig utifrån en erkänd och önskvärd maskulinitet; en barnorienterad maskulinitet. Denna maskulinitet är trots sin koppling till barn inte i riskzonen för att sammanblandas med feminitet då den dels främst innefattar att finnas närvarande, inte att vara omvårdande, men även att den främst är ett ideal utan direkt anknytning i en social praktik.⁵¹ Mats sorg över att inte kunna sporta med sina barn blir ett exempel på hur faderskapet som barnorienterad maskulinitet bygger på en hegemonisk maskulinitets norm där sportandet är centralt.⁵² Sammanfattningsvis kan sägas att risken att konstrueras som en marginaliserad maskulinitet undslipper man ur det hänseende att man väljer en erkänd och positivt konnoterad maskulinitet: en jämlik och barnorienterad maskulinitet.

Homosociala relationer

När Mats berättar om hur vänner försvinner och hur andra relationer tättnar beskrivs även hur de tidigare relationerna inte passar det nya livet som amputationen innebär. Hur man inte längre har något att prata om då fysiska aktiviteter inte längre står i centrum, och Mats beskriver hur vännerna var "stora starka pojkar [...] hade machojobb [...] jäkligt fysiska i allt vi gjorde [...]". Mats menar att han var och omgav sig med stereotypa män, ur alla aspekter, värderingar, vad man gjorde och så vidare. Detta är något som han är främmande för idag då han ser sig själv som helt annan.

Till skillnad från Mats beskrivs Mickes relationer till kompisarna inte som förändrade, men däremot talar Micke mycket om hur hans roll i kompisgänget kommit att förändras. "Det var liksom jag som styrde typ allting i ja kompiskretsen [...] jag var typ ledare i gruppen [...]" Detta är en del av hur han beskriver sig själv som en ledande person, en som bestämt ganska mycket. Denna sida, som ledaren, menar Micke inte är lika framträdande längre efter amputationen då hans roll i gänget har förändrats. Micke skiljer sig från de andra som betonar närmare relationer och känslor då han säger att han inte brukar prata om att han amputerats med sina kompisar då "det blir liksom så känslösamt".

I jämförelse mellan Micke och Mats tal om relationer till vännerna är Mats den som genom sitt tal visar på en Förhandlingsstrategi som går i linje med det som tidigare diskuterats om att konstruera sig utifrån en maskulinitet som bygger på känslor, relationer och jämlikhet. Den diskursiva identitet som Mats skapar är i relation till en (tidigare) machoidentitet som han menar att vännerna representerade. Mickes tal om att inte kunna vara en ledare och avvisandet av det "känslösamma" tolkar jag som strategin Fortsatt Förtroende där man förlitar sig på hegemoniska maskulinitetsnormer. Ledarskap är Mickes svar på frågan om vad han betraktar som manligt och han uttrycker också hur han ser sig själv som mindre manlig nu då

⁵¹ För diskussioner om *barnorienterad maskulinitet* se Bekkengen (2002)

⁵² Om sporten och socialisering till maskulinitet se White m.fl (1995)

han inte längre kan vara den ledaren han brukade vara. Tydligt är att till skillnad från Förhandling och Förkastande som strategier innebär Fortsatt Förtroende en konflikt identitetsmässigt. Micke omförhandlar i viss utsträckning genom att närma sig jämlikhetsmaskuliniteten men han utgår även från Fortsatt Förtroende och beror på ledarskap och dylikt. Detta, att luta sig mot hegemoniska maskulinitetsnormer, innebär att antagonismen mellan diskursen som utgör hegemonisk maskulinitet och diskursen kring att vara amputerad (vilket i förlängningen är en handikappdiskurs) blir påtaglig, exempelvis genom att Micke inte upplever att han kan vara kompiskretsens ledare.⁵³

Arbete

Ett narrativ som dominerar stort i intervjuerna med männen är det om arbete och att jobba. Arbete är näst intill vad man med Laclau och Mouffes terminologi skulle kalla ett moment, en stabil signifikant för maskulinitet och mästersignifikanten man. Maskulinitet är tätt förknippat med en relation till arbete, som försörjare, men även som kroppsreflekterande praktik, och det är därför intressant att se hur männen positionerar sig utifrån ett narrativ om arbete.⁵⁴ För tre av dem, de som amputerats i vuxen ålder, har amputationen inneburit en förändring i arbetssituation, man kunde inte arbeta vidare med de arbetsuppgifter som man tidigare haft på grund av sin fysik. Upplevelsen av arbete eller arbetslöshet, och talet om arbetets betydelse och innebörd skiljer sig dock åt mellan männen.

I alla intervjuerna ger männen utrymme åt arbete även om det får olika signifikans och innebörd. Micke kommer snabbt in på arbetet och förlusten av arbetet i sin berättelse, och han säger att det var mycket det han levde för; ”det var ju liksom jobb och träning”. Han säger vidare att för honom har jobbet varit en stor del av identiteten. Bengt påvisar hur arbetet utgör en central del i livet och identiteten då han menar att ”[D]å kommer man tillbaka till det vanliga livet igen”. Han kontrasterar ”det normala livet” att jobba, mot passivitet, ”sitta hemma och titta på ’Goda Grannar’ och ’Skilda Världar’ hela dagarna [tv-såpor, min anm.]” och poängterar att det senare inte är han, alltså inte hans identitet. Både Micke och Mats pratar om förtidspensionering, som väg efter amputationen och markerar att de inte kan acceptera detta alternativ. Framför allt Micke poängterar att han måste ha nåt vettigt att göra och talar om att inte vilja vara en belastning.

För två av männen, Micke och Bengt, fanns inte möjlighet att efter amputationen fortsätta på sina gamla arbeten, vilket innebär att de blivit arbetslösa.⁵⁵ Micke och Bengt har olika inställning till detta. Micke uttrycker frustration och har svårt att finna sig i att behöva finansiera studier för att omskola sig och

⁵³ Detta överensstämmer med Gerschick & Millers studie där de informanter som följde mönstret av "Reliance" upplevde större identitetskonflikter då de inte kände att de kunde leva upp till normerna och därmed upplevde sig ofullständiga, "incomplete" (1995) s.192

⁵⁴ Gerschick & Miller (1995) s.190 och Connell (1995) s.82

⁵⁵ Det vill säga man har blivit arbetslös till följd av olyckan som orsakade amputationen.

sedan få lägre lön i ett nytt yrke. Han säger sig ha vissa krav, till skillnad från Bengt som menar att han helst vill ha jobb hos den som vill ha honom. Hos både Micke och Bengt finns en koppling mellan arbete och ekonomi. Lön är viktigt när Micke talar om arbete, han säger att han söker en viss levnadsstandard men att han antagligen måste sänka den standarden nu då ekonomin inte kommer att tillåta. För Bengt uppkommer inte ekonomi i direkt anslutning till arbete utan det uppkommer som en del av det han beskriver som förändring.

Att arbete är en signifikant, och något som får betydelse för männens konstruktion av den egna identiteten, är tydligt. Dels genom hur man kopplar arbetet till ett tal om identiteten och att man ägnar stor del av intervju tiden åt detta narrativ, men även då man påvisar dess sociala funktion och hur det ingår i vad man betraktar som normalt liv. Att låta arbetet signifiera den egna identiteten kan tolkas som det jag valt att kalla Fortsatt Förtroende. Det skiljer sig dock mellan männen i vilken utsträckning man försöker uppnå hegemoniska maskulinitets normer för arbete. Att starkt motsätta sig förtidspension och vägra vara en "belastning" kan tolkas som en tydlig vilja att etablera sig enligt dessa normer, då det är att betrakta som att vilja vara samhällsnyttig och producerande. Hos Micke är det fortsatta förtroendet för hegemoniska normer starkast då han är den som lägger vikt vid ekonomi och försörjardelen av arbete. Vilket jag betraktar som den del som traditionellt ofta medför en dominansposition, mot kvinnor men även klassmässig överordning. Även Bengt visar på en viss mån av Fortsatt Förtroende då han dels betonar arbete som aktivitet, i motsats till passivitet och alltså stödjer sig på en aktivitet vilket är en signifikant för hegemonisk maskulinitet. Även talet om arbete som det som ska återta honom till ett liv han upplever att han i viss mån förlorat, som det riktiga livet, kan tolkas som ett bevis på Fortsatt Förtroende. Vad som visar på större Förhandling hos Bengt är att han inte lägger stor vikt vid arbete som en del av att vara försörjare. Han konstruerar inte heller sin identitet som den duglige arbetaren, utan han betecknar sin arbetsförmåga utifrån en handikappdiskurs som bygger på begränsningar genom att säga att han tar jobb hos den som vill ha honom.⁵⁶

Mats är den av männen som vid tidpunkten för olyckan som gjorde att han måste amputera benet hade det mest utpräglat fysiskt krävande yrket. Det fanns dock möjlighet på Mats arbetsplats att fortsätta som "skrivbordsnisse", som han själv uttrycker det. Det nya icke-fysiska arbetet som Mats utför karakteriseras av kompetens. Mats betonar att hans arbete kräver en specifik kunskap och han pratar om att sitta på kunskaper som han kan vidare förmedla till andra. "Man har någonting att ge och har en kunskap som dom inte har". Som kompetent innebär det att Mats får röra sig bland andra kompetenta människor till exempel i EU. Jesper och Mats har en speciell relation till arbete och kompetens då de arbetar med handikappfrågor, vilket innebär att deras erfarenheter som amputerade ses som en tillgång. Även Micke påtalar hur hans tidigare yrkesutövning krävt specifika kunskaper: "[D]et finns ju väldigt få i Sverige som

⁵⁶ Thomas (1999) s.50

varit duktiga på den biten som jag hållit på med.” För Micke, på samma sätt som i Mats fall, är kompetens i arbetet också kopplat till ledarskap. För Mats innebär ledarskapet främst möjligheten att disponera sin egen tid och att fatta självständiga beslut, medan Mickes ledarskap kom till uttryck då han fick bestämma över andra och säga åt folk hur de skulle göra.

Tonvikten som läggs på kompetens främst hos Mats och Micke är ett sätt att omförhandla och fylla arbete, som maskulinitetssignifikant, med en betydelse som är förenlig med egna tillgångar och möjligheter. Förhandlingen som sker hos Mats mot det kompetensinriktade arbetet beror ytterst på en klassspecifik maskulinitet vilket ger honom den möjligheten. Connell menar att arbetets omvandling mot informationsteknologi har inneburit att balansen mellan kraft och skicklighet ha lutat över mot den senare, vilket alltså inneburit att arbete som signifieras av kompetens blivit premierad.⁵⁷ Den betoning som Micke och Mats lägger på kompetens representerar alltså en medelklassmaskulinitet där kroppen som sådan inte har lika stor betydelse. Sättet att påvisa kompetens är därmed också ett sätt att positionera sig i en social hierarki av maskuliniteter. Ledarskap och kompetens blir sätt att närma sig en hegemonisk maskulinitet.

Möjligheten till Förhandling är dock inte lika öppen för alla. Det blir mer problematiskt för Micke att positionera sig genom skicklighet, då det i hans arbete finns en korrelation mellan kraft och skicklighet. Då jobbet kräver att han ska kunna resa runt kan han inte använda sig av sin skicklighet då kroppen hindrar honom. Mats kan alltså gå från en sorts arbetsutövande, det kraftfulla, till ”skrivbordsnisse”-arbetet med skicklighet som förtecken. Det finns således två möjliga maskuliniteter för honom, något som inte finns för Micke eller Bengt. Detta visar hur maskuliniteten som konstrueras i olika grad är utsatt för marginalisering beroende på klassposition. Värt att uppmärksamma är också hur att vara amputerad för Bengt och Micke inneburit sjukskrivning och arbetslöshet och försatt dem i en utsatt position. Medan att vara amputerad för Jesper och Mats etableras som tillgång och styrka på grund av deras specifika arbetssituation inom handikappörelsen.

Fightern

Ett av narrativen som rör det egna jaget och den egna identiteten är det jag valt att benämna som fightern. Fightern är det narrativ som i högst utsträckning behandlar förhållningsätt och ageranden kopplat till att vara amputerad. Som tidigare visat sig skiljer det sig mellan männen hur man använder sig av narrativen och i vilka syften, men det är i detta narrativ som man i störst utsträckning förhåller sig till och använder sig av diskurser om handikapp.

⁵⁷ Connell (1995) s.82

Motstå motgång och vägra "tycka-synd-om"

Fightern som narrativ utgörs av: jag som inte ger upp trots motgångar och jag som har stött på få motgångar. Jaget konstrueras i detta fall i stor utsträckning relationellt, det vill säga man jämför sig med andra amputerade. Micke menar att han, till skillnad från många andra amputerade i liknande situation, är fast besluten att inte ge upp utan att han ska upp och gå med protes. "Många människor hade nog gett upp i min sats tack vare den långa processen och allt sånt, många hade nog inte fixat det [...]". På ett liknande sätt menar Jesper att det är lätt att vara bekväm i det här landet, att man bara kan sitta och ta emot hjälp. Jesper är den som starkast betonar att allt går, "det är inga problem om man vill", och "Det hela handlar om attityder". Sig själv framställer han som en som en som prövar och prövar igen tills saker och ting går och att han tydligen är väldigt aktiv i "ampis-mått mätt". Mats och Jespers berättelser om amputationen och tiden efter präglas av det linjära. Jesper åker på bröllop, lär sig gå lätt och Mats är snabbt åter på jobbet, vidareutbildar sig och skaffar nytt jobb. Det handlar om det som går lätt, och Mats påpekar att även om olyckan naturligtvis innebär en katastrof så menar han att "[J]ag har inga för mig som person jättenegativa ångestgrejer".

Att framhålla sig som någon som kämpar på och prata om möjligheter istället för hinder sker parallellt med ett avståndstagande från det som Micke kallar "tycka-synd-om-snacket". Exempel på hur man motsätter sig "tycka-synd-om-attityden" är hur Micke inte pratar med sina kompisar om att han amputerats då han menar att det blir så känslolöst vilket han tycker rinner ut i "tycka-synd-om-snacket". Jesper betonar också, när han pratar om att få tjejer på grund av att man är amputerad, att det inte handlar om att tjejerna tycker synd om och vill ta hand om honom. Hos både Micke och Bengt handlar "tycka-synd-om-snacket" mycket om att betraktas som handikappad. Bengt talar om hur han tidigare ogillat att ta rullstolen då han betraktades som en handikappad "som alla ska hjälpa med allting fast man kanske inte behöver det". Att bli handikappad innebär att folk tycker synd om en och att man ständigt ska hjälpas. Micke berättar om en tidigare rullstol han haft som han beskriver som en "pensionärsstol" som man måste bli puttad i och han menar att då "[...] jag hatar människor som puttar på mig så var det ju inte alls rätt stol för mig".

Konstruktionen av sig själv som den som dels motstår motgångar eller som den som inte stöter på några, tolkar jag som en Förhandling då man betonar styrka. McIlvenny hävdar att "hegemonic masculinity in relation to the male body often emphasizes ability, super human strength and stamina [...]", och då den amputerade kroppen omgärdas av en handikappdiskurs om svaghet blir männens sätt att omformulera att betona en annan sorts styrka: den mentala styrkan.⁵⁸ I diskursanalytiska termer kan man alltså säga att mästersignifikanten fortfarande beror på elementet styrka som del i en maskulinitetsdiskurs men att styrkan genom en diskursiv förskjutning har fått en ny innebörd.

⁵⁸ McIlvenny (2002) s.103

Att betona amputationen som en tämligen oproblematiske upplevelse tolkar jag inte enbart som att konstruera sig som stark, utan även som att skapa en motdiskurs mot etablerade hegemoniska diskurser om handikapp som fastslår handikapp som "beroende" och "tragedi".⁵⁹ Jaget vilket konstrueras relationellt, konstrueras dels utifrån andra amputerade eller handikappade, men kanske framför allt i relation till det jag identifierar som "offret". "Offret" är en levande signifikant i handikappdiskursen om personlig tragedi. Vägran att identifiera sig med "offer"-rollen sker genom talet om det oproblematiske och genom att motsätta sig en "tycka-synd-om-attityd" där jaget betraktas som hjälpbehövande och oförmöget. Sättet att konstruera den egna identiteten sker med hjälp av en motdiskurs. Man tar alltså delvis avstånd från en identitet som handikappad men söker även dekonstruera denna identitet genom att skapa en motdiskurs.

Denna motdiskurs får en speciell betydelse för intervjupersonerna som just män då den söker motverka den marginalisering i maskulinitetens sociala hierarki som offer- och tragedidiskursen innebär. Då den hegemoniska maskuliniteten är konstruerad utifrån avståndstagandet och särskiljandet från kvinnan innebär en identitet konstruerad kring det passiva hjälplösa offret att männen närmar sig "det kvinnliga" och däri ligger marginaliseringen.⁶⁰ Bengt är den som i störst utsträckning inte söker skapa en motdiskurs utan hos honom finns ett tal om utsatthet, maktlöshet och beroende av hjälp. Han beskriver hur hans kompisar alltid tvingas göra saker åt honom och han skildrar minnen av utsatthet när han legat på sjukhus, "när det kommer in tre tjugoföråriga tjejer och klär av en naken och ska tvätta en från topp till tå". Han efterlyser en "övergripande överblick över en som människa" så att man kan få den hjälp man behöver. Bengts beskrivningar av utsatthet visar på en hög grad av Förkastande av hegemoniska maskulinitetsnormer, då han helt eller delvis väljer att bortse från ideal om det maskulina som starkt och självständigt. Det kan på så vis innebära att man undviker konflikter mellan sin situation och sin förväntade maskulinitet. Å andra sidan är Bengt fortfarande delaktig då han har en relation till hegemonisk maskulinitet, vilket gör att han inte kan undslippa marginaliserande effekter som hans utsatthet orsakar.

Fightern som accepterar eller "inte bryr sig"

Micke är den som återkommer till att acceptera vid flertalet tillfällen. Att acceptera blir en röd tråd genom hans berättelse om att vara amputerad. "Att acceptera" är för Micke en strategi och ett förhållningssätt för förändringen som amputationen inneburit i hans liv. Han talar om sjukhustiden, hur han inte trott dem när de sagt att han inte haft något ben och hur han fått acceptera detta. Vidare visar han också på svårigheten i att acceptera då han till exempel påpekar att han har svårt att acceptera att han blivit av med jobbet. Att acceptera innefattar också att hantera konflikten mellan kroppsfixeringen och den nya kroppen

⁵⁹ Barnes m.fl. (1999) s.21ff

⁶⁰ Connell (1995) s.103

och att acceptera att man är "handikappad" vilket han antyder innebär att ge upp en del av sin självständighet.

Hos de andra männen är talet om acceptans inte lika framträdande men i synnerhet i anslutning till tal om handikapp och att benämna sig själv som sådan inbegrips implicit resonemang om att acceptera. Närliggande till talet om acceptans är dessutom det om "att inte bry sig" vilket främst handlar om hur man förhåller sig till sitt "handikapp", att vara amputerad. För Jesper handlar "att inte bry sig" i första hand om att, som han säger det, "köra med öppna kort" och att inte göra en grej av det hela. Han menar dessutom att när han var yngre kunde att vara amputerad bli en "cool grej" då han var öppen med det och att det gynnat honom att han inte försökt dölja. För Bengt och Mats är attityden "att inte bry sig" knuten till omgivningen, andras blickar och viskande. På frågan om man benämner sig själva som handikappad är det Mickes "acceptera" eller Jespers och Bengts "att inte bry sig" som förklarar förhållningssättet till benämningarna. Micke är den som säger att han till en början förnekade att han var handikappad medan han nu accepterat det. Bengt och Jesper säger båda "Ja, jag är handikappad", men påvisar sedan att de, trots att de kan skriva under på detta som benämning av identiteten, inte betraktar sig själva som sådana. Bengt kan visserligen säga att han är handikappad, men tillägger att han ändå inte betraktar sig själv som handikappad. På liknande sätt uttrycker Jesper att han kanske är handikappad, men att det är "inget som gör en", det vill säga inte det som utgör ens identitet. Han hävdar vidare: "vill man vara handikappad eller vill man göra sig själv begränsad [...]" så kan man göra sig själv till handikappad.

Jag anser att talet om acceptans och att inte bry sig är hemmahörande i narrativet om fightern av två skäl. För det första tolkar jag acceptans och att inte bry sig som konstruktionen av styrka och av oberoende. Att orka acceptera är att vara stark, och att inte bry sig är att vara oberoende av omgivningens uppfattning. För det andra så handlar acceptansen och att inte bry sig om ett sätt att tala om handikapp på, den egna förståelsen av identiteten som handikappad, och ett användande av handikappad som identitet. Som jag visade är männens tal om sig själva som handikappade dubbelt och tvetydigt vilket jag tolkar som en del i en "komma- ut- process" som handikappad.⁶¹ Man väljer att använda sig av benämningen handikappad, till exempel Jesper som säger "Ja alltså handikapp det är inget nedvärderande för min del så, eh jag kan ju säga ja jag är handikappad eh rent fysiskt då i vissa situationer[...]". Men männen visar dessutom på hur handikappet är kontextberoende och pluralistiskt, då man säger att handikapp kan vara så mycket, att sakna toalettpapper eller vara långtidssjuk som Bengts morfar var, är också att förstå som handikappande. Att benämna sig som handikappad har betydelse för identiteten, som Cameron & Swain uttrycker det "[...] in the

⁶¹ Diskussionen bygger på Cameron & Swains resonemang i artikeln "Unless otherwise stated: discourses of labelling and identity in coming out" (1999), att benämningarna av sig själv som handikappad liknar den "komma ut process" som homosexuella genomgår. Då handikappad, på liknande sätt som homosexuell, definieras som det avvikande i vårt samhälle så blir benämningen ett sätt att kategorisera identiteten som oppositionell en norm.

act of coming out we are changing the very meaning of disability."⁶² Man destabiliserar och omformulerar betydelsen genom användandet av begreppet och motverkar marginalisering genom att ta makt över benämningarna. Men "komma- ut- processen" ska involvera politisk medvetenhet om att handikappade är utsatta för ett förtryck, och inte acceptera medicinskt diagnosticerande och andras kategoriserande, något som gör att männens tal om att vara handikappade bara delvis kan ses som en "komma- ut -process". Istället är tydligaste exemplet hur man kan överta benämningarna av sig själv när Jespers kallar sig själv "ampis". Slanguttrycket "ampis" blir ett sätt att omformulera det medicinska "amputerad" och därmed göra benämningen till sin egen. Jesper uttalar också att användandet av "ampis" är knutet till ett visst förhållningsätt till sitt handikapp, där man accepterat och kommit överens med sitt handikapp.

Kroppen och de andra

När man talar om att vara amputerad dyker kroppen inte helt överraskande upp i talet men det narrativ som kroppen bildar är oupplösligt sammanflätat med ett tal om de andra, hur andra ser på ens kropp. Kroppen utgör en del av andra narrativ som de om sport och relationer men det narrativ jag kommer diskutera i detta avsnitt rör främst kroppen som symbol, den synliga kroppen, medan männens upplevelser av kropp kommer diskuteras i anslutning till senare narrativ.

Connell menar att i vår kultur är genus tätt sammanbundet med en kroppslig erfarenhet; en fysisk upplevelse.⁶³ Maskulinitet har en kroppslig dimension vilket gör att det är intressant att se hur de fyra amputerade männen talar om kroppen.

Narrativet rörande kroppen är det om att dölja eller inte dölja den amputerade kroppen och för alla männen är talet om kroppen tätt sammanbundet med talet om att bli utstirrad av omgivningen. Narrativet om kroppen är därför också ett narrativ om de andra, de som stirrar. Det skiljer sig åt mellan männen hur man känner inför att visa upp "stumpen" som man genomgående kallar den. Gemensamt är dock att alla förhåller sig till huruvida man kan eller inte kan visa upp kroppen. Bengt menar att han vant sig och att han nu kan komma "överallt till vemsomhelst och visa upp benet" medan Mats säger att det han inte tycker om är att visa sig i shorts och att bada med barnen bland folk. Alla männen talar i större eller mindre utsträckning om obehaget i att bli utstirrad, något som sker speciellt i början då man inte kan använda protes. Bengt verbaliserar känslan av att reduceras till sin kropp eller sin icke-kropp med orden "[I]ngen tittar en i ansiktet alla tittar bara på det som inte finns". Micke säger i linje med detta att när folk tittar nu så förutsätter han att de tittar på den amputerade kroppen, fast det i själva verket kanske inte är så. Omgivningens stirrande blickar kopplas till fördomar, Bengts känsla är att man ser ner på honom, att han anses "mindre vetande" och hjälpkrävande, vilket i vissa fall innebär att man begränsas. För att barnen ska

⁶² Cameron & Swain (1999) s.77

⁶³ Connell (1995) s.78

slippa stirrande och pekande på deras pappa säger Mats att han inte går på badhus med sina barn lika ofta som han kanske skulle gjort. Första tiden efter amputationen upplever han dessutom att han bytte sida på gatan för att slippa konfronteras med andras blickar.

För att begripliggöra kroppens betydelse för identiteten och konstruktionen av maskulinitet betraktar jag kropparna som skapade genom diskurser och makt.⁶⁴ I fallet med de amputerade kroppar som männen bildar sitt narrativ utav, så är det tydligt att den makt som skapar dessa kroppar är blickens makt.⁶⁵ Utstirrandet bildar det man med foucaultsk terminologi kallar "pan-optikon": den allseende blicken som fungerar som ett maktinstrument som reglerar kroppar.⁶⁶ "Disability is a specular moment" hävdar Davis, och alltså regleras männens kroppar av blickarna till att bli "handikappade kroppar".⁶⁷ Bengts beskrivning av känslor kring rullstolsanvändandet av respektive protesanvändande fångar detta blickarnas handikappande, "[...]sitter man i rullstol så ser man ju en handikappad som alla ser handikappade [...]". Men om protesen säger han "Ja.. har jag benet på då är jag som vem som helst. Då är det ingen som ser ens att jag har lösben. Men om man inte har benet på och hoppar kryckor i centrum då tittar ju alla förskräckt." Jag betraktar alltså männens tal om att dölja eller inte dölja sin kropp för stirrande blickar som en del i ett handikappande av dem, och handikappandet implicerar följaktligen underordning. Som jag tidigare hävdat så bygger den hegemoniska maskulinitetens kropp ytterst på diskurser om styrka och duglighet och i detta blickarnas maktspel där den amputerade kroppen handikappas blir konflikten mellan den hegemoniska maskuliniteten och männens kroppar som mest påtaglig. Talet om fördomar och att begränsas blir därmed som mest tydligt här där underordning är svår att undslippa.

Talet kretsar kring den naturliga kroppen, man relaterar till det som kan uppfattas som naturligt respektive onaturligt. "Missfostersvarningen" är något som Mickes tankar kretsar kring och då han håller på med styrketräning och kroppsbyggande så blir det för honom en fråga om estetik: "man är väl ganska kroppsfixerad". Men han talar även om en koppling mellan den amputerade kroppen och identiteten: "det är lite så man kan känna sig [...] inte komplett." Bengt säger: "[M]an vill ju alltid att det ska se så naturtroget ut som möjligt" men skämtar livligt om att se ut som en sjörövare eller Robocop med enbart ett titanben, och att stumpen liknats vid en liten dvärg. Han menar att det "naturliga" kanske främst är för omgivningens skull, vilket liknar Jespers sätt att prata om sin protes och om att dölja eller ej. "Idag tar jag ju av kosmetiken helt och hållet när jag går i kortbrallor och det känns som om ja, då tittar folk och så förstår dom på en

⁶⁴ Jag använder mig här av Foucaults teorier om kropp och makt. Med Foucaults synsätt är kropparna i männens tal inga naturligt existerande kroppar, utan de är ytterst en historiskt specifik konstruktion. Makt och diskurser opererar på kroppen, skriver in betydelser på de "lydiga kropparna" (docile bodies) och det är genom denna kulturella inskription som kropparna blir till. Ur Grosz (1994) s.149

⁶⁵ Davis (1995) s.12 "the power of the gaze".

⁶⁶ MacMullan (2002) s.4

⁶⁷ Davis (1995) s.12

gång [...]". Han menar att han känner amputerade som gör vad som helst för att det inte ska märkas, medan han ser sitt amputerade ben som en del av sig själv.

Alla männen vittnar om hur man söker normalisera eller åtminstone göra rum för den egna kroppen i olika sammanhang. Bengt och Mats berättar båda om hur de för barn berättar på ett spännande sätt om varför de är amputerade. Mats pratar inför sina barns kamrater om sig själv som Rambo, en modig hjälte, som på farligt uppdrag förlorat benet, och Bengt berättar på badhuset för en liten pojke om hur han fått benet avbitet av en haj. I historierna för barnen etablerar männen sig som maskulina genom sin koppling till maskulina signifikanter som hjältar och hajar. Ytterligare en central del av narrativet kring kroppen och omgivningens blickar är att bemöta folks okunskap. Micke säger att han kan konfrontera folk genom att säga: "Fråga vad du undrar över så kan vi glömma det..." när de stirrar.

Talet om den naturliga kroppen bygger på diskurser kring handikapp som avvikande från det normala. Davis menar att för att förstå handikapp måste vi förstå begreppet norm och normalitet och att konstruktionen av en handikappad kropp bygger på föreställningen om en hel oskadad kropp hos betraktaren.⁶⁸ Att uppleva sin kropp som "missfostervarning" är ett utslag av kulturella normer som kopplar amputationen till det groteska; som metafor för det avvikande. Att vilja dölja sin amputerade kropp och att vilja få den att verka normal och naturlig är alltså att konstruera sin kropp utifrån det icke-handikappades, *ableist*, diskurser om det önskvärda. Trots det panoptiska regleringen av människans kroppar finns ändå ett tal om ageranden som kan tolkas som motstånd mot att vara fångade i andras blickar. Bengts berättelser om sjörövare, Robocop och stumpen som dvärgen är ett sätt att ta kontroll över sin egen kropp, "[T]o recover the abject body. To make it culturally intelligible in positive ways"⁶⁹. Man motverkar de negativa konnotationerna som finns till den amputerade kroppen genom att fylla den med positiva kopplingar. I Bengts fall är de positiva kopplingarna dessutom maskulint signifierade vilket ger det ytterligare betydelse. Jespers beskrivning av hur han struntar i kosmetiken är ännu ett exempel på hur man söker omförhandla kroppen. McIlvenny beskriver hur man genom att visa upp den handikappade kroppen "confronts the 'able' gaze" och därmed går emot den kontrollerande blicken vilket man kan tolka Jespers handling som.⁷⁰ Även Mickes konfrontation kan förstås som att motstå blickarna genom att verbalt konfrontera. Den amputerade kroppen kan alltså i sig utgöra ett hot mot ordningen som förespråkar den normala och hela kroppen, då den visar upp revor i ordningen.⁷¹

⁶⁸ Davis (1995) s.14 och 23

⁶⁹ McIlvenny (2002) s.106. Termen "abject" är ursprungligen en psykoanalytisk term från Kristeva som syftar till det som är kulturellt exkluderat då det "stör" identitetskonstruktionen. McIlvenny menar, med hänvisning till Butler, att den funktionshindrade kroppen kan betraktas som objekt då den förkastas för att bibehålla hegemoniska maskuliniteter.

⁷⁰ McIlvenny (2002) s.111

⁷¹ Davis (1995) s.132

Sport

För alla fyra männen är sport, det egna sportutövandet som praktik, ett narrativ utifrån vilket mycket av talet om dem själva struktureras. Narrativet om sport är intressant inte enbart som social praktik utifrån vilken man definierar sig utan även som en aspekt av hur den manliga kroppen konstrueras som en del i maskulinitetsbygget.

Idrottandet beskrivs implicit såväl som explicit som en fundamental del av identiteten.

Amputationen har för Bengt inneburit att han inte längre kan boxas, vilket han gjorde på hög nivå före olyckan. Att inte kunna boxas beskriver Bengt i termer av att förlora en identitet och han ger starkt uttryck för vilken förlust detta är för honom. Även Micke och Mats framhåller träning som en vital del av sina liv innan amputationen. Micke säger att jobbet och träning var hans liv och Mats beskriver sig själv som en fysisk person som ”tävlade i allt.” Idrottens centrala plats i Jespers liv blir främst tydligt genom det sätt på vilket han tidigt påtalar sport i anslutning till honom själv och vem han är, och att idrott återkommer som ett viktigt tema.

För Mats, Micke och Bengt som amputerats i vuxen ålder innebär amputationen en förändring i idrottsutövningen, ett brott mot det tidigare sportandet. Hos alla tre upplevs detta som en konflikt identitetsmässigt. Mats: ” [...] jag var jäkligt fysiskt fixerad. Från att ha varit den här jätteaktiva till att bli krympling”. Han säger att på andra plan som med flickvännen och jobbet hade han sitt på det torra, men att det var hans fritid (som idrottande) som hotades av amputationen. I Mickes fall finns en konflikt som uppkommer då han berättar om protesanvändandet. Då han håller på med kroppsbyggnad vill han bli så stor som möjligt och det finns en uppenbar konflikt mellan att vara amputerad och att lägga på sig för mycket muskler. ”Min sjukgymnast vi pratade lite [...] ja vi kompromissa lite och sa att max 85kg [...] först tyckte jag 90kg [...]” På samma sätt så är Bengt hindrad att boxas och han säger att ”[D]et är nog det som varit jobbigast när det gäller privatlivet, ja identiteten.”

Då jag betraktar sport och idrottandet som en av de ledande definitionerna på maskulinitet och sporten som en central signifikant för konstruktionen av maskulinitet uppfattar jag betoningen på sport som en strategi av Fortsatt Förtroende för hegemoniska maskulinitetsnormer.⁷² Jag uppfattar det som att sporten som narrativ innebär att intervjupersonerna begripliggör identiteten som man. Tendenser till omförhandlande som skönjts i andra narrativ som diskuterats är frånvarande i Sport-narrativet. Istället är det signifikanter som muskler, styrka och aktivitet som utgör sporten, och den starka betoningen på hegemoniska ideal innebär att den identitetsmässiga konflikten förstärks då man inte kan leva upp till idealen. Jesper är den som inte ger uttryck för en konflikt kring narrativet om sport och att vara amputerad, och hans historia vittnar således om att strategin Fortsatt Förtroende inte oundvikligen måste leda till konflikter mellan identiteter.

⁷² Connell (1995) s.80

Trots avbrott från idrottandet så har dock ingen av männen helt gett upp de fysiska aktiviteterna. Bengt har prövat i stort sett alla handikappidrotter som finns, Micke har så smått börjat med styrketräningen igen och Mats har tiden efter amputationen idrottat även om han nu mest arbetar. I talet om idrottandet finns kroppen ständigt närvarande. Idrottens har stor betydelse ur fysiska hänseenden som ett medel för att erhålla den starka kroppen, och att inte kunna idrotta innebär att man förlorar kontroll över kroppen. Micke och Bengt beskriver hur de blivit överviktiga då de inte kunnat träna och Bengt menar att han var en kraftfullare person förr, att han var starkare och att detta är en del av att ha förlorat sin identitet. Fysiska upplevelser, att bli riktigt utmattad, "adrenalinkickar" och "endorfiner" fyller narrativet, som när Bengt beskriver hur det är att boxas: "Ja om du står och boxar på en säck i tio minuter [...] efter två minuter är du så trött att du inte kan slå men du slår åtta minuter till[...] sen när du har gjort det finns inga kvar i hela kroppen. Då är du bara trött."

Connells påstående "[S]ann maskulinitet förväntas nästan alltid utgå från männens kroppar- det finns inneboende i den manliga kroppen eller den uttrycker något om den manliga kroppen" kan vara förklaringen till varför sporten som fysisk praktik etableras så levande i narrativet om sport.⁷³ Sporten visar att maskulinitet är att vara kropp också, vilket kanske blir extra viktigt för en konstruktion av maskulinitet som slåss mot föreställningar om handikapp och passivitet i det diskursiva utrymmet. Fysiska upplevelser och erfarenheter konstituerar genus och sporten är därmed ett sätt att kroppsligen bli till som man.⁷⁴ Connell menar att sporten fungerar symboliskt och interagerar med maskulinitet och att strukturerna gör att kroppen i rörelse begripliggörs som idrott.⁷⁵ Således är kropps användande, sport och maskulinitet beroende av varandra för att bli begripliga och inta de positioner de har, bland annat som del i ett strukturellt överordnande av kvinnor.

När männen pratar om sitt idrottsintresse är tävlingsmomentet en vital del. Visserligen talar Jesper om hur han lagt av med friidrottandet just på grund av att han inte ville satsa men likväl är sportande för honom kopplat till tidigare landslagstävlande. De andra tre berättar också om tävlande eller ambitioner att börja tävla. Tävlan (nuvarande eller tidigare) renderar prestige och prestigen innebär ett erkännande. Man konstruerar en identitet utifrån ett erkännande, det vill säga att lyckas är att bli någon. "Förut var det ju boxaren som var runt överallt. Alla visste vem man var, och vart man än kom till vilken stad man än kom [...] visste folk vem man var", berättar Bengt.

Då sporten fyller en funktion som hierarkiserande element får tävlingsmomentet stor betydelse. Sporten blir ett sätt att rangordna maskuliniteter och att "bli någon". Genom att koppla sig själv till sport och

⁷³ Connell (1995) s.69

⁷⁴ Ibid. s. 78

⁷⁴ Ibid. s.81

⁷⁵ Ibid. s.80

att vara en tävlande framgångsrik idrottsman, positionerar man sig i närmare en hegemonisk maskulinitet i vår kultur. McIlvenny pekar på att "shame of failure" är en beståndsdel i en hegemonisk maskulinitet och tävlingsmomentet har en anknytning till detta.⁷⁶ Här vill jag också återanknyta till tidigare narrativ, det om fightern, vilket visar att tävling och att överkomma hinder är en återkommande signifikant för maskulinitet. En viktig aspekt av tävlingsmomentet som sporten implicerar är också avståndstagandet från kvinnor. Sporten är en av de allra mest tydligt könsåtskiljda sfärerna i samhället och genom sporten legitimeras mäns överordning kvinnor.⁷⁷

Tydligt är att i narrativet om sport finns viktiga beröringspunkter gällande processer av marginalisering och hierarkisering utifrån en hegemonisk maskulinitet. Strategin av Fortsatt Förtroende vilket leder till konflikter mellan olika identiteter verkar främst leda till obruten marginalisering. Å andra sidan så blir kanske narrativet om sport nödvändigt för att konstruera sig själv som delaktiga hegemonisk maskulinitet då det inte är "hållbart" eller möjligt att inte vara maskulin då alla förväntas visa upp sitt "rätta" genus.⁷⁸ Möjligen visar narrativet om sport framför allt hur maskulinitet ständigt måste "göras". Även om man inte kan sammanföra sportens maskulinitets-signifikanter med den egna identiteten kan man tala utifrån att man strävar efter att uppfylla dessa normer, vilket skulle peka mot en maskulin identitet.

Den heterosexuella relationen

För att förstå hur maskulinitet skapas är min utgångspunkt att man även måste förstå hur sexualitet spelar in och strukturerar relationerna mellan maskuliniteter. En primär del av maskulinitetens sociala hierarki är underordning av den homosexuelle och att identifiera sig som heterosexuell blir alltså ett sätt att konstruera sig som man.⁷⁹ Därför är det intressant att se vilken betydelse den heterosexuella relationen får som narrativ.

För Bengt och Mats, som har fasta relationer vid tiden för amputationen, blir amputationen en prövning. Gräl och diskussioner vittnar både Bengt och Mats om, och för Mats är det främst rädslan att bli lämnad som orsakar konflikter. Mats kopplar diskussionerna med hustrun till osäkerhet och förlorat självförtroende. Exempelvis säger han att han provocerade flickvännen med att säga att hon skulle lämna honom. Och om diskussionerna med flickvännen och osäkerheten säger han: "[H]är har du bilden av mannen och så kommer jag som en halv". Micke har ingen flickvän men han berättar ändå om osäkerhet och försämrat självförtroende som tar sig uttryck i det heterosexuella mötet. "Jag stöter inte på tjejer nu längre", säger Micke och för honom är det som ändrats mest relationen till tjejer. Relationen till tjejer angränsar hos honom till ett tal om sex och möjligheten till det. Han menar att ett förhållande skulle innebära sex, något

⁷⁶ McIlvenny (2002) s.103

⁷⁷ Connell (1995) s.80

⁷⁸ Gerschick & Miller (1995) s.185

⁷⁸ Connell (1995) s.102

som inte varit möjligt för honom hittills på grund av skador. Men då han pratar om sex kommer han även in på hur relationen till tjejer har förändrats på även andra sätt. Det handlar om känslor. Micke säger att "[D]et är nog lite mer känslor" och att "[...] skulle man gå ut och träffa en tjej då skulle man nog väldigt lätt kunna bli kär i henne [...]". Micke ger uttryck för en större sårbarhet han menar att han är ömtåligare och alltså påverkar det mötet med tjejer.

Mats rädsla för att bli lämnad och osäkerheten inför sig själv som man i relationen, är en berättelse som uppkommer initialt ur ett tal om kroppen. Han säger att tankarna runt kroppen från början mestadels handlade om huruvida flickvännen skulle vara kvar. I jämförelse med tidigare diskussion om kroppen, spelar kroppen här ytterligare en roll som del i ett heterosexuellt möte. När Micke pratar om relationer så handlar det om sex, hur det ska bli med sex i framtiden, och i detta ligger en fysisk aspekt: "Man blir ju inte så där superatletisk som handikappad" säger han. Ytterligare ett sätt vilket Micke påvisar kroppen som attraktionskraft för kvinnor är då han säger att han tycker att det är snyggt med jättestora muskler men sedan omedelbart tillägger att det dock inte anses attraktivt i kvinnors ögon.

För att förstå betydelsen av Mickes och Mats tal om osäkerheten de känner i heterosexuella relationer, och huruvida man som amputerad är begärlig eller ej för kvinnor, använder jag mig av Judith Butlers förklaringsmodell den *heterosexuella matrisen*.⁸⁰ Mats och Mickes osäkerhet gentemot kvinnor blir ett tecken på hur maskuliniteten definieras utifrån en relation till kvinnor och att det är inom en heterosexuell matris som detta sker. Mats påtalar hur han upplever en osäkerhet i det han kallar "mansrollen" vilket kan förstås som att den maskulina identiteten ifrågasätts hos den amputerade mannen. Ifrågasättande ger följaktligen problem för hur man ska hantera den heterosexuella matrisens krav på att som man vara begärlig för kvinnor. Kroppen spelar en avgörande roll i det att bli begärlig för det motsatta könet. Butler menar att "[T]he sexed surface of the body thus emerges as the necessary sign of a natural(ized) identity and desire", och Mickes och Mats tal om kroppen, "att var fysiskt fixerad" i relationen som hos Mats, eller uppleva sig som oförmögen att ha sex på samma sätt längre, kan alltså tolkas som uttryck för en identitetskonflikt bottande i den sexuella kroppen.⁸¹

Det finns en dubbelhet i Mickes tal om sig själv i det heterosexuella mötet. Han ger uttryck för både Fortsatt Förtroende och en tydlig Förhandling. Å ena sidan talar han om att han, sedan han amputerades, inte är initiativtagare varken till sexuella relationer eller något annat heller. Detta jämför han med ett tidigare jag som handlade i mötet med det motsatta könet. Å andra sidan så positionerar han sig tydligt som heterosexuell, där kvinnor får en central betydelse, och även i viss mån som aktiv i mötet då han

⁸⁰ Gemzöe (2002) s.138 definierar Butlers "heterosexuella matris" som "idén om ett 'naturligt' heterosexuellt begär" som fungerar som ett upprätthållande av konstruktionen av kvinnligt och manligt

⁸¹ Butler (1990) s.91

berättar om hur han under morfinpåverkan stöter på en sjukgymnast på sjukhuset efter olyckan. Att konstruera sig som aktören i den heterosexuella relationen och att lägga vikt vid initiativtagande och sexuell aktivitet innebär ett Fortsatt Förtroende för hegemonisk maskulinitet. Men som diskuterats tidigare så är det genom strategin Fortsatt Förtroende som de största konflikterna etableras, då Micke uttrycker osäkerhet och upplevelse av förlust genom att han som amputerad inte längre kan leva upp till normerna. Vissa drag av Förhandling av maskuliniteten finns dock hos Micke då han betonar en förändring: att han tror sig lättare bli kär nu då han upplever sig som känslosammare. Han hänvisar alltså till en ny sorts maskulinitet präglad av andra ideal än tidigare där känslor får betydelse. Denna Förhandling liknar mycket den som diskuterats i narrativet om mognad, om att relatera sig till en maskulinitet som är kulturellt premierad som beror på begrepp som jämlikhet, känslor och så vidare.

Jespers beskrivningar av heterosexuella relationer skiljer sig mycket från Mickes upplevelser och skildringar av att inte längre vara initiativtagare och att vara sårbar. Att vara amputerad tänker Jesper snarare på som en tillgång i mötet med tjejer, att det gör honom lite speciell. Till skillnad från Micke så knyter inte Jesper att vara amputerad till hur han *är* utan det amputerade benet är främst ett attribut, något som gör honom spännande. "Man brukar ju bli intresserad av eller fascinerad av sånt som man inte vet så mycket om. Och eftersom det inte är så många yngre personer som är amputerade som man träffar på så ofta så kanske det är intressant [...]". Jesper kopplar detta till något han kallar "sjukdomsvinst" vilket han förklarar som "att spela på sitt handikapp" och använda sig av detta för att vinna fördelar. Detta tal om sjukdomsvinst i relationer går att anknyta till vad som tidigare sagts i narrativet om fightern där jag även diskuterade amputationen som något positivt och som tillgång.

Jesper gör också en Förhandling men hos honom handlar den om vad som gör en man begärlig inom en heterosexuell matris. Där Micke fortsatte betona det initiativtagande i mötet med tjejer diskuterar Jesper amputationen i termer av tillgång och vinst, vilket dels kan betraktas som en Förhandling av vad som är betydelsefullt i det heterosexuella spelet. Hos Jesper är det att besitta "det okända" som utgör dragningskraften, inte den manliga fullkomliga kroppen eller erövrandet. Dessutom blir talet om amputation som vinst en del av positioneringen gentemot den hegemoniska maskuliniteten. Om amputationen är en tillgång och en vinst innebär det att man konstruerar sig som åtråvärd för kvinnor, något som innebär att man i en social hierarki av maskuliniteter rangordnas högre då heterosexualitet premieras i denna ordning och homosexualitet stigmatiseras och underordnas.⁸²

⁸² Connell (1995) s.102

Avslutande diskussion

Vad som nu återstår är att försöka sammanfatta och diskutera de slutsatser som analysen frambringt. Jag vill därför återknyta till uppsatsens syfte om att utforska förutsättningarna för att vara både norm och icke-norm samtidigt och som jag visat kräver detta ett speciellt görande av maskulinitet. Jag kommer att koppla till frågeställningarna; hur männen talar om sig själva och vad de finner centralt för den egna identiteten, genom att diskutera narrativens tillkomst, funktion, och innehåll. Jag kommer även diskutera frågan om konflikt och dess eventuella lösning, genom de analytiska kategorierna Förhandling, Förkastande och Fortsatt Förtroende samt marginalisering/hierarkisering.

Som jag redogjorde för i metodavsnittet så betraktar jag narrativ som den ram inom vilken männen jag intervjuat begripliggör sin identitet och sin maskulinitet. De sex narrativen jag urskiljt har alla representerat ett specifikt sätt att konstruera maskulinitet, genom att narrativen ger både struktur och innehåll åt maskuliniteten. Ett exempel är temat om arbete som urskiljts hos de fyra männen. Där har jag sett *hur* man talar om arbete, hur arbete struktureras till narrativ genom tidigare arbete, nuvarande arbete, arbetets innebörd och så vidare. Detta innefattar också vilka signifikanter man beskriver sig själv med inom narrativet. I narrativet om arbetet är exempelvis kompetens något som förklarar mästernsignifikanten och i narrativet om mognad är faderskap och ödmjukhet signifikanter. Narrativen används alltså som diskursiva resurser .

Narrativen är många gånger byggda kring signifikanter som har en koppling till en hegemonisk maskulinitet som arbete och sport. Till viss del är alltså Fortsatt Förtroende den strategi för maskulinitet som man stödjer sig på. Men det som tydligast framträder när männen talar om sig själva är hur man genomgående söker vägar för Förhandling av hegemonisk maskulinitet för att anpassa den egna personen. Förhandlingarna är av olika slag beroende på narrativ men även beroende på i vilken grad de sker. Många gånger glider sätten att omförhandla in i varandra men jag ska försöka visa på några var varianter av strategin Förhandling som utkristalliserat sig.

En variant av Förhandling är den som man kan se i narrativet om mognad, där man tar avstånd från en "machoman" och betonar sig som jämlik, ödmjuk, familjefar. Genom att ansluta sig till en befintlig maskulinitet som premieras i vår kultur, jämlik barnorienterad maskulinitet, vinner man på det. Att i narrativet om arbete etablera sig som kompetent är ett liknande exempel på en sådan omförhandling.

Ytterligare en variant av Förhandling är skapande av motdiskurser och att vägra de diskurser, t.ex. om passivitet och svaghet, som riskerar att marginalisera en. Tydligast sker detta i narrativet Fightern där betonandet av det lätta i situationen och hur man är stark nog att klara en tuff situation blir ett sätt att motsätta sig en marginaliserande offer-roll. Dels vägrar man alltså diskurser och skapar motdiskurser. Men man fyller även diskurser med nytt innehåll som att visa hur handikapp inte är ett handikapp i betydelsen

begränsning, och destabiliserar begreppet. Att exempelvis som i Jespers fall kalla sig "ampis" blir ett sätt ta makten över benämningen och därmed göra motstånd mot en begränsande handikapdiskurs.

För att förklara omförhandlingar som sker kan man med diskursanalytiska termer säga att männen genom diskursiva glidningar kan närma sig hegemoniska normer för maskulinitet men på delvis andra premisser. Flytande signifikanter som styrka och oberoende får betydelse som är specifika för situationen som amputerad, och signifikanterna får betydelse relationellt, det vill säga man är psykiskt stark, mogen och så vidare i jämförelse med andra män.

Kroppen som betydelsebärande för maskulinitet förekommer i lite olika situationer. Dels figurerar kroppen som del i fysiska praktiker som sport, och som den attraherande sexuella kroppen i den heterosexuella relationen. Men kroppen är också det kanske tydligaste tecknet på en marginaliserad maskulinitet då omgivningens stirrande blickar utgör ett panoptikon som reglerar.

Även kroppen är dock förhandlingsbar och sätten att göra motstånd mot blickarnas makt handlar främst om att definiera den egna kroppen positivt. Man använder sig av signifikanter som gör kroppen spännande, attraktiv och som har maskulina förtecken. Exemplet på detta är hur man talar om hur en haj bitit av ens ben, eller hur det amputerade benet utgör det "okända" och spännande när man "raggar", alltså i heterosexuella möten.

Vidare när det gäller marginalisering så är det tydligt hur det är strategin av Fortsatt Förtroende som renderar den största identitetskonflikten. Det är när man försöker vara "den starke boxaren" eller "ledartypen" som man upplever förlust och konflikt mellan den man vill vara och den man upplever att man är. Marginalisering är genomgående en konsekvens av Fortsatt Förtroende; att man fortsätter bero på hegemonisk maskulinitet fullt ut.

Men Fortsatt Förtroende behöver inte oundvikligen leda till identitetskonflikt och inte heller till marginalisering. Jesper visar tydligt på hur man kan ha sport som en signifikant för jaget utan att det orsakar honom konflikter. I själva verket kan narrativ skapade kring traditionella maskulinitetssignifikanter möjliggöra maskulinitet även om man inte kan hantera alla krav som dessa signifikanter bygger på. Med andra ord: att prata om sportande, arbete och heterosexuella relationer är en del av ett "görande" av maskulinitet där man markerar att man förhåller sig till hegemonin och strävar mot den.

Detta att sträva mot hegemonisk maskulinitet och dess normer är knutet till en väsentlig del som materialet vittnar om; att rangordna sig gentemot andra. Alla narrativen bygger på det hierarkiserande elementet i maskulinitet. Man använder sig av narrativen som diskursiva resurser för att hävda sig i en hierarki av maskuliniteter och Förhandlingen som konstruerar maskulinitet är alltså tätt ihopkopplad med hierarkiserande. Således verkar skapandet av maskulinitet bero på att det görs i relation till

maskulinitetshierarkin. Att hävda kompetens och skicklighet är ett slående exempel på hur man Förhandlar och därmed finner en plats, som kompetent arbetare, i relation till hegemonisk maskulinitet.

Som jag påvisat varierar möjligheten till Förhandling beroende på bland annat klassposition och tillgång till alternativa diskurser (t.ex. Mats och Jesper som jobbar inom Handikappreformen). Men en fråga som detta arbete väckt och som kan utforskas vidare är ytterligare möjligheter till omförhandling. Jag upplever till exempel att Förhandling präglar Jespers berättelser i relativt stor utsträckning, och frågar mig vilken betydelse det kan ha haft att man amputerats som barn. Kan det vara så att det är lättare att Förhandla och omformulera hegemonisk maskulinitet om man inte bundit sig till en viss maskulinitet som i de andra männens fall?⁸³

Avslutningsvis vill jag säga att vart och ett av narrativen som diskuterats i denna uppsats är värda att undersöka var för sig då konstruktionen av maskulinitet är en komplex och många gånger motsägelsefull process. Min förhoppning med denna uppsats är att ha väckt intresse och nyfikenhet för det dubbeltydiga i maskulinitet, där man kan utgöra norm och samtidigt utgöra dess antites: icke-normen.

⁸³ För diskussion om bindningsfas till maskulinitet se Connell (1995) s.146

Källförteckning:

Barnes Colin, Mercer Geof & Shakespeare Tom(red.)(1999) *Exploring disability: a sociological introduction*, Cambridge: Polity Press

Bekkengen Lisbeth (2002) *Man får välja: om föräldraskap och föräldraledighet i arbetsliv och privatliv*, Malmö: Liber ekonomi

Björnberg Ulla & Kollind Anna-Karin (2003) *Att leva själv tillsammans*, Malmö: Liber ekonomi

Butler Judith (1990) *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*, London: Routledge

Cameron Colin & Swain John (1999) "Unless otherwise stated: discourses of labelling and identity in coming out " s.68-78 i i Corker M. & French S. (red.), *Disability Discourse*, Philadelphia: Open university press

Connell Robert William (1995) *Maskuliniteter*, Göteborg: Daidalos

Corker Marian & French Sally (1999)" Reclaiming discourse in disability studies" s.1-11 i Corker M. & French S. (red.), *Disability Discourse*, Philadelphia: Open university press

Davis J. Lennard (1995) *Enforcing normalcy: disability deafness and the body*, London: Verso

Ehn Billy & Klein Barbro(1994) *Från erfarenhet till text: om kulturvetenskaplig reflexivitet*, Stockholm: Carlssons

Foucault Michel (1971) *Diskursens ordning*, Stockholm: Brutus Östlings förlag

Gemzöe Lena (2002) *Feminism*, Stockholm: Bilda förlag

Gerschick J. Thomas & Miller S. Adam, (1995) "Coming to terms: Masculinity and Physical Disability" s.183-204 i Sabo D. & Gordon D.F. (red). *Men's health and illness:gender, power and the body*, London: Sage

Grosz Elisabeth (1994) *Volatile bodies: toward a corporeal feminism*, Bloomington: Indiana university press

Hird Myra & O'Neill Terry (2001) "Double Damnation: Gay Disabled Men and the negotiation of masculinity" s.204-222 i Beckett-Milburn K. & McKie L. (red.), *Constructing Gendered Bodies*, New York: Palgrave

MacMullan Terrance (2002) "What is male embodiment?" s.1-16 i Tuana N. m.fl.(red.) *Revealing male bodies*, Bloomington: Indiana university press

McIlvenny Paul (2002) "The disabled male body 'writes/draws back'" s.100-124 i Tuana N mfl.(red.) *Revealing male bodies*, Bloomington: Indiana university press

Kvale Steinar,(1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur

Shakespeare Tom (1999) "When is a man not a man? When he's disabled" s.47-58 i Wild J. *Working with men for change*, London: UCL press

Thomas Carol (1999) "Narrative identity and the disabled self" s.47-55 i Corker M. & French S. (red.), *Disability Discourse*, Philadelphia: Open university press

Wendell Susan (1996) *The rejected body: feminist philosophical reflections on disability*, New York: Routledge

White Philip, Young Kevin & McTeer William,(1995) "Sport, Masculinity and the Injured Body" s.158-182 i Sabo D. &Gordon D.F. (red). *Men's health and illness: gender, power and the body*, London: Sage

Widerberg Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken* , Lund: Studentlitteratur

Winther-Jorgensen Marianne & Phillips Louise (2000) *Diskursanalys: som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur

Intervjuer:

16 mars 2004 hemma hos Micke, Intervjuns längd cirka 116minuter, inspelad på minidisc

18 mars 2004 hemma hos Bengt, Intervjuns längd cirka 95 minuter, inspelad på minidisc

25 mars 2004 på Mats arbetsplats, Intervjuns längd cirka 86 minuter, inspelad på minidisc

7 april 2004 med Jesper på kafé, Intervjuns längd cirka 110 minuter, inspelad på minidisc